

Хожи биродаримга мактублар

Муаллиф: Шайх Яхё ибн Иброхим ал-Яхё
Мадинатун Набавийя
Таржимон: Усмон ибн Абдуллох ал-Бухорий

Бисмиллахир Роҳманир Роҳим
Мукаддима

Бирлик мавжудотнинг Яратувчиси, Бошқарувчиси, танҳо Хукмрони санолар бўлсин. Яхшиларнинг хамкори бўлган ягона Аллоҳдан ўзга ибодатга лойик зот йўқ. Башариятни залолат, гумрохлик боткогидан кутқариб, хидоят-тўғри йўл сари элтган Муҳаммад алайҳис-солату вассалом Аллоҳнинг суюкли бандаси ва ҳақ пайгамбаридирлар. Оғир ва масъулиятли вазифани омонат билан, бекаму-қўст адо этган, умматларининг бахт-саодати йўлида жафо чеккан бу зотга ҳамда ахли-байтларию саҳобаларига, то киёматгача ул зотнинг йўлларига чақирган, суннатларига эргашган барча кишиларга яратганнинг салавоту-саломлари бўлсин.

Хурматли хожи биродарим, сиз Аллоҳ фарз қилган ҳаж амалини адо этиш йўлида машаққатлар чекиб, мол-дунё сарфлаб, довлар ошиб, диёрларни тарк этиб, қариндош-уруғ, бола-чақалар билан хайрлашиб келган, миллионлаб мусулмонлар орасида Аллоҳнинг Уйи-Қаъбатуллоҳни зиёрат қилиш бахтига муваффақ бўлган кишисиз. Аллоҳ таоло ҳажингизни қабул қилиб, гуноҳларингизни мағфират қилсин.

Азиз биродар, Мусулмонлар қайси миллатга мансуб бўлишидан қайтғий назар, ораларини узок масофалари ажратиб турсада, бир-бирларига биродар, оғанидирлар. Ушбу биродарлик туйғуси зиммамдаги вазифаларни қисман бўлсада адо этиш учун қўлимга қалам олишга, буюқ Ислом динимизнинг туганмас ҳазинасидан оз бўлса ҳам сизни баҳраманд этишга ундади. Аллоҳ таоло айтади:

(وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ) (العصر: ٣)

«Бир-бирларига Ҳақ (йўл)ни тавсия этган ва бир-бирларига (мана шу ҳақ йўлида) сабр-тоқат қилишни тавсия этган зотларгина (нажот топгувчидирлар)» (Аср:3).

Пайгамбар саллоллоху алайҳи ва саллам айтадилар: «Мусулмонлар ўзаро муҳаббат, раҳмдиллик ва ҳамдардликда худди бир танга ўхшайдилар; бир аъзо касалга чалинадиган бўлса, тананинг бошқа аъзолари ҳам шу аъзога уйқусизлик ва иситма билан жавоб беради» (1).

Бошқа бир ҳадисда шундай дедилар: «Бир мўмин иккинчи мўминга нисбатан бир қисми иккинчи қисмини тутиб турадиган бинога ўхшайди» (2).

Хожи биродарим, сизни яхши кўрувчи, мушфик бир биродарингизнинг мактубларига кулок тутасиз деган умиддаман. Бу билан Аллоҳ сизга фойда етказса ажаб эмас.

(1)-Бухорий 10/367 ва Муслим 3586-ҳадис Нўъмон ибн Башир розияллоху анхундан ривоят қилишган.

(2) – Бухорий 5/72 ва Муслим 2585- ҳадис Абу Мусо ал-Ашъарий розияллоху анхундан ривоят қилишган.

Биринчи мактуб

Инсон нима иш килмасин, бирон мақсадни кўзлаб килади. Шунинг учун ҳам калбада кечадиган ният Исломда муҳим ўрин тутди. Шу боис, қилинаётган хар-бир ишда ният фақат Аллохнинг розилиги учун, холис бўлиши шарт деб бежиз айтилмаган. Аллох таъоло айтади:

(وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) (البينة: ٥)

«Холбуки улар фақат ягона Аллохга, У зот учун динни холис қилган, Тўғри йўлдан огмаган холларида ибодат қилишган буюрилган эдилар» (Баййина: 5).

Лекин, Аллохнинг розилиги учун деб қилинган хар қайси амал Аллохга маъқул бўлаверармикан? Нахотки, Аллохнинг розилигига етказувчи хақиқий йўл кўрсатилмаган бўлса?

Инсонларни яратиб, ризқ берган меҳрибон Парвардигор уларни беҳуда ташлаб қўймади. Балки, ўзининг розилигига етиш йўлларини ўргатиш учун сўнги пайгамбар Мухаммад саллоллоху алайхи ва салламни мукамал шариат билан юборди. Аллох розилигини истаган хар-бир кишига қилаётган амалларини у зотнинг кўрсатмаларига мувофиқ бажаришни фарз қилиб қўйди.

Демак, хар қандай амал Аллох розилигига етиш ниятида, холис ва пайгамбар кўрсатмаси асосида бўлсагина Тангри хузурида мақбул амал ҳисобланар экан. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Қимқи бизнинг кўрсатмамизга ҳилоф иш қилса, амали ўзига қайтарилади (яъни, қабул қилинмайди)» (1).

Хаж амалларини ўргататуриб, шундай деганлар: «Менинг хажда қилган амалларимни ўрганиб, шунга мувофиқ амал қилинглари (ўзларингдан «янги» амаллар қўшманглари)» (2).

Мусулмон киши хаж ва умра амалларини пайгамбаримиз Мухаммад саллоллоху алайхи ва салламнинг кўрсатмаларига биноан бажариши натижасида Аллох таъолонинг мухаббати ва мағфиратига эришади. Аллох таъоло айтади:

(قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ) (آل عمران: ٣١)

«Айтинг (эй Мухаммад) : «Агар мени севсангиз, менга эргашинглари. Шунда Аллох сизларни севади ва гунохларингизни мағфират қилади. Аллох (гунохларни) мағфират қилувчи, меҳрибондир»». (Оли Имрон: 31)

Хожи биродарим, мен сизга умра ва хаж амалларини қисқача айтиб ўтаман, лекин хаж амалларига қиришишдан олдин ахли илмлардан сўраб, ўрганиб олишингиз зарурдир.

Умра амаллари

Мийкотга етиб борганда имкони бўлса, гусл қиласиз, кейин ихром (3) қиясиз. Аёллар хоҳлаган қийимларини қийишлари мумкин. Лекин, зийнатлари кўришиб қолишидан ва эркакларга ўхшаб қийинишдан қаттиқ сакланмоқлари лозим.

(1) – Бухорий 5/221 ва Муслим 1718- хадис Оиша розияллоху анҳудан ривоят қилишган.

(2) – Муслим 1218-хадис ва Абу Довуд 1970- хадис Жобир розияллоху анҳудан ривоят қилишган.

(3) – Ихром иккита оқ мато бўлиб, елкага ташлаб олинадиган қисми ридо, белдан пастга ўраб олинадигани эса изор деб аталади.

Умра килмокчи ёки «мутамааттеъ»⁽¹⁾ бўлсангиз, «Лаббайка умратан» деб ният килиб, Маккага етиб бориб тавофни бошлагунча ушбу калималар билан талбия айтиб борасиз:

«أبِيكَ اللَّهُمَّ لَبَيْكَ، لَبَيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمَلِكَ لَا شَرِيكَ لَكَ»

«Лаббайкаллохумма лаббайк, лаббайка ла шарийка лака лаббайк, иннал хамда ваннеъмата лака вал мулк, ла шарийка лак».

Хаж ёки умрани ният килган киши ихром боғламасдан мийкотдан ўтиб кетиши мумкин эмас.

Ихром кийганингиздан кейин куйидаги ишларни килиш ман этилади:

1. тананинг бирор еридан тук-мўй юлиш, олиш, шунингдек тирнок олиш мумкин эмас. Аллох таоло айтади:

(وَلَا تَحْلِقُوا رُؤُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ) (البقرة: 1۹۶)

«Хадйингиз⁽²⁾ ўз жойига етиб бормагунча бошларингизни (сочларингизни) кирманг!» (Бакара: 196).

2. Баданга ёки ихром кийимига хушбўй нарсаларни сепиш дуруст эмас. Арафотда турган хожилардан бири туянинг тагида қолиб вафот килганида, расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам шундай дедилар: «Маййитни сидр⁽³⁾ кўшилган сув ювинглар, ихромини кафан килинглари, хушбўй нарса сепманглари, бошини ёпманглари. Зеро, у киёмат кунида талбия айтган холда қайта тирилади»⁽⁴⁾.

3. Жинсий алоқада бўлиш харом. Бу ишдан каттик қайтарилган бўлиб, жимоъ қилиш манъ қилинган муддатда⁽⁵⁾ содир бўлса, қилаётган хажи бузилади, хажини охирига етказиб келгусида қайтадан хаж қилиши, бу гуноҳи эвазига туя ёки мол сўйиши вожиб бўлади.

4. Ихромдаги кишига курукликда яшовчи хайвонларни ов қилиш ёки овчига ёрдам бериш харом.

5. Эркакларга кўйлак, иштон, яктак, дўппи, салла ва шулар каби гавдага мослаб тикилган кийимларни кийиш харом.

6. Аёлларга никоб кийиш – кўзни очик қолдириб юзни тўсиб олиш, кўлкоп кийиш харом. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам дедилар: «Эхромдаги аёл юзига никоб тўсмайди, кўлкоп киймайди». ⁽⁶⁾. Лекин бегона эркаклар олдида юзини тўсиб олади. Оиша онамиз хаж амалларини хикоя қила туриб, шундай дедилар: «Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам билан кетар эканмиз, ёнимиздан отликлар ўтиб қоларди.

(4) – «Мутамааттеъ» - аввал умра амалларини бажариб, ихромдан чиқкандан сўнг хажга ихром боғлаган кишидир.

(2) – «Хадй» сўзи жонлик маъносида бўлиб, хожи Аллохнинг розилиги умидида сўядиган туя, сигир қўй ёки эчкилар назарда тутилади.

(2) – Меваси дўланага ўхшаб кетадиган бута ўсимлик.

(3) – Бухорий 1206- хадис ва Муслим 1206- хадис ривоят қилишган.

(4) – Бу муддат тош отиш, жонлик сўйиш, соч олиш ва тавофул ифоза қилиш билан тугайди.

(5) – Бухорий 1838- хадис.

Якинлашишган вақтда юзимизни тўсиб олар, ўтиб кетишгандан сўнг яна очиб олар эдик» (1).

Маккага етиб боргач, Каъбани етти марта тавоф киласиз, «Хажарул-асвад» - кора тошдан бошлаб унинг олдида тугатасиз. Кейин «Макоми Иброхим» (2) – нинг орка тарафида, имкони бўлса якинрокда, бўлмаса узокда бўлса ҳам икки ракаат намоз ўкинг. Сўнг «Сафо» ва «Марва»(3) га чикиб, у тоғлар орасида умра учун етти марта саъй киласиз. Сафодан бошлаб Марвада тугатасиз (Боришингиз бир кайтишингиз ҳам бир мартага ҳисоб қилинади). Кейин сочингизни оласиз. Шу билан умра амали тугайди ва ихромни ечиб, кийим кийишингиз мумкин бўлади.

Агар фақат хажни ният қилган – «Муфрид» бўлсангиз, «Лаббайка хажжан» деб талбия айтишни бошлаб, «Акаба» (4) да тош отгунга қадар талбия айтиб юрасиз. Маккага етганда, Каъбани етти марта тавоф киласиз, бу тавоф «Тавофул-кудум» деб аталади. Агар Сафо ва Марва орасида саъй қилсангиз, ийд қунигача сочга тегмасдан, ихромни ечмасдан турасиз.

Агар умра билан хажни қўшиб қилишни ният қилган – «Коорин» бўлсангиз, «Лаббайка хажжан ва умратан» деб талбия айтишни бошлаб, «Акаба» да тош отгунга қадар талбия айтасиз ва муфрид бажариши лозим бўлган амалларни киласиз.

Хаж амаллари

Зул-ҳижжа ойининг саккизинчи куни чоштгоҳ пайтида хажга ихром боғлайсиз:

Агар «Мутаматтиоъ» бўлсангиз, турган жойда ихром кийимларини қиясиз. Имкони топилса гусл ҳам қилиб оласиз. Сўнгра «Лаббайка хажжан» деб ният қилиб, Акабада тош отгунга қадар кўп талбия айтасиз.

Агар «Коорин» ёки «Муфрид» бўлсангиз, аввалги ихромда қоласиз.

Кейин Минога чикиб, у ерда пешинни икки ракаат, асрни икки ракаат, шомни одатдагидек уч ракаат, хуфтонни икки ракаат ва бомдодни икки ракаат ўқийсиз. Хамма намозларни ўз вақтида яъни, жамъ қилмасдан ўқийсиз.

Зул-ҳижжа ойининг тўққизинчи куни – арафа куни қуёш чиккандан кейин талбия айтганча Арафот томонга юрасиз. Арафотда пешин билан аср намозини пешин вақтида бир азон ва икки икомат билан қаср қилиб ўқийсиз. Намоздан илгари ҳам, кейин ҳам суннат ва нафл намозлар ўқилмайди.

Арафотда қуёш ботгунга қадар қиблага юзланганча дуо ва тавба – тазаррулар қилиб турасиз.

Азиз биродар, Арафотнинг ичида турганингизга аниқ ишонч ҳосил қилинг ва у ердан зинҳор қун ботишидан илгари чикиб кетманг!

Қун ботгандан кейин Арафотдан Муздалифага хотиржам, осойишта юриб борасиз. У ерда шом (уч ракаат) ва хуфтан (икки ракаат) намозларини бир азон ва икки икомат билан (жам қилиб) ўқийсиз.

(6) – Абу Довуд 1562 – ҳадис, Ибн Можжа 2926 – ҳадис ва Ахмад 22894- ҳадис ривоят қилишган.

(7) – «Макоми Иброхим» - Каъбанинг шарқий томонида жойлашган тош бўлиб, Иброхим алайҳис-салом Каъбани бино қилаётганларида ана шу тош устида турганлар. Хозир тош атрофи кубба шаклида ихота қилиб қўйилган.

(1) – Каъба яқинидаги икки тоғ.

(2) – Тош отиладиган уч жойнинг Маккага яқинроғи.

Бомдодни шу ерда ўқигандан кейин куёш чиқиши яқинлашгунга қадар дуо ва зикр қилиб турасиз.

Куёш чиқиши яқинлашгач, Муздалифадан Минога талбия айтиб борасиз. Минога етиб боргач, қуйидаги амалларни бажарасиз:

- «Жамратул акаба» да кетма-кет етгита тош отасиз. Хар тош отганда «Аллоху акбар» деб такбир айтасиз.
- «Хадй»ни сўйиб, ундан ейсиз ва фақирларга бўлиб берасиз. Хадй «Коорин» билан «Мутаматтиъ» га вожиб бўлади.
- Сочни устарада оласиз ёки қискартирасиз. Устарада олиш афзалдир. Аёллар эса сочларининг учидан бир энликча қискартирадилар.

Мазкур уч амални имкони бўлса, тартиб билан адо этиш, яъни аввал тош отиш, сўнг жонлик сўйиш, кейин соч олдириш афзал. Бири иккинчисидан олдин бажарилса ҳам зарари йўқ.

- Бу уч амални бажарганингиздан кейин эҳромдан чиқасиз, жимоъдан ташқари эҳром пайтида ман қилинган ҳамма амалларни қилишингиз мумкин.

Сўнг минодан Маккага тушиб, «Тавофул-ифода» - тушиш тавофини бажарасиз. Бу тавоф «Тавофул-хаж» ҳам деб аталади.

- Агар мутаматтиъ бўлсангиз, Сафо билан Марва орасида хаж учун саъй қиласиз.
- Агар муфрид ёки коорин бўлсангиз Каъбани тавоф қиласиз ва Тавофул-қудумда саъй қилмаган бўлсангиз, Сафо билан Марва орасида саъй қиласиз.
- Бу икки амал- тавоф ва саъй билан ихромдан бутунлай чиқасиз, яъни ихромда ман қилинган ҳамма амалларга, шу жумладан жимоъга ҳам рухсат бўлади.

Тавофдан кейин Минога чиқиб, ўн биринчи ва ўн иккинчи кечани Минода ўтказасиз.

Ўн биринчи ва ўн иккинчи кунлари қиёмдан кейин уч жамаротда тош отасиз. «Жамратус-сугро» кичик жамра Маккадан энг узок жамрадан бошлайсиз, кейин «Жамратул-вусто» ўрта жамрага, сўнг «Жамратул-акаба» га тош отасиз. Бу уч жамаротнинг хар бирида кетма-кет етгидан тош отиб, хар тош отганда «Аллоху акбар» дейсиз. Жамратус-сугрода тош отгандан сўнг қиблага юзланиб дуо қиласиз. Бу ишни жамратул-вустода ҳам такрорлайсиз, лекин жамратул-акабада дуо қилмайсиз.

Бу икки кун ўн биринчи ва ўн иккинчи кунда тушдан олдин тош отилса ҳисобга ўтмайди.

Ўн иккинчи куни тош отиб бўлганингиздан кейин;

- Агар эртарок кетишни хоҳласангиз, Минодан куёш ботишидан олдин чиқиб кетасиз.
- Агар кетишни хоҳламасангиз, ўн учинчи кечани ҳам Минода ўтказасиз ва ўн учинчи куни тушдан кейин ўн биринчи ва ўн иккинчи кунлари тош отганингиздек тош отасиз.

Ўн учинчи кечани ҳам минода ўтказмогингиз афзал.

Маккадан чикиб кетишдан аввал Каъбани еттиб бор тавоф киласиз, бу тавоф «Тавофул-вадоъ» хайрлашув тавофи деб аталади. Ой кўрган ёки нифосдаги аёлларга тавофул-вадо лозим бўлмайди.

Мадинаи Набавийани зиёрат қилиш

Мухтарам биродар, ҳар бир мусулмон кишига ҳаж ва бошқа вақтларда пайгамбаримизнинг масжидларини зиёрат қилиш суннат ҳисобланади.

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Зиёрат максадида фақат уч масжидгагина сафар қилинади. Улар Масжидул-харом, Менинг шу масжидим (масжидун-набавий) ва Масжидул-аксолардир. ⁽¹⁾

Азиз биродар, Аллох таъолонинг хифзу – химоясида Мадинага етиб боргач, аввало Масжидун – набавийда намоз ўқинг. Чунки, бу масжидда ўқилган намоз бошқа жойда ўқилган мингта намоздан яхшироқдир. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам дедилар: «Менинг бу масжидимда ўқилган намоз масжидул-харомдан бошқа жойда ўқилган мингта намоздан афзалдир. ⁽²⁾

Сўнгра расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам, Абу Бакр ва Умар розияллоху анҳумонинг қабрлари турган хужра ёнига бориб, аввал расулуллох саллоллоху алайхи ва салламга, сўнгра Абу Бакр сўнгра Умарга салом берасиз.

Азиз биродар, Кубо масжидида намоз ўқиш ҳам суннат амаллардандир. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Кимки уйидан чикиб мана бу масжидга (Кубо масжидига) келса ва намоз ўқиса, бир марта умра қилганга тенг савоб бўлади». ⁽³⁾

Ётганларнинг ҳаққига дуо қилиб истиғфор айтиш максадида «Бакеъ» қабристонини ва «Ухуд» шаҳидларини зиёрат қилиш суннат ҳисобланади. Чунки, пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам бакеъга ва Ухуд шаҳидларига бориб қабр ахлларига қуйидагича дуо қилдилар:

«السلام على أهل الديار من المؤمنين والمسلمين، وإنا إن شاء الله بكم لاحقون»

Яъни, «Эй бу диёр ахли бўлган мўмин-мусулмонлар ассаламу алайкум. Биз ҳам тез кунларда сизларнинг ортингиздан келамиз (вафот қиламиз)». ⁽⁴⁾

Хурматли биродар, Мадинадаги зиёрат қилинадиган жойлар ушбулардир. Бундан бошқа жойни зиёрат қилиб, у ерда намоз ўқиш суннат эмас. Агар яхши, фойдали амал бўлганида, пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам ўргатган бўлардилар. Биз аминмизки у киши зиммаларидаги омонатни адо этиб, пайгамбарликни тўла етказганлар, умматни яхшиликка йўллаб, тун кундуздек ёруг йўл устида қолдириб кетганларки, бу йўлдан адашиб четга чиққанлар ҳалокатга дучор бўлажак! Дарҳақиқат, Аллох таъоло у Зот орқали динини мукамал, неъматини тўқис қилгандир. У кишига Аллох таъолонинг салавоту саломлари бўлсин.

(1) – Бухорий 2/76 ва Муслим 4/125 ларда ривоят қилганлар.

(2) – Бухорий 3/49 ва Муслим 4/123 ларда ривоят қилганлар.

(3) – Аҳмад 3/487, Насаий 2/37 ва бошқалар ривоят қилишган.

(4) – Муслим 2/671 ва Аҳмад 6/221 ривоят қилишган.

Иккинчи мактуб

Хожи биродар, келинг, навбатдаги мактубимизда кўпчилик хожилар томонидан билмасдан ёки эътиборсизлик билан содир бўладиган хатоларни айтиб ўтайлик.

1. Ихром кийиш вақтида содир бўладиган хатолар:

- Мийкотдан ихром киймаслик.
- Ихром боглаганда оёк кийимини киймаган бўлса, кейин кийиб бўлмайди, деб эътикод қилиш.
- Ихром кийимини алмаштириб бўлмайди, деб ўйламок.
- Ихром ҳолатида доим ўнг елкани очиб юриш. Холбуки, бу амал товофулқудумда бўлади ҳолос.
- Ихром боглаганда икки ракаат намоз ўқиш фарз деб эътикод қилиш.

2. Мийкотдан масжидул-харомга боришда учрайдиган хатолар:

- Талбия айтмай бошка сўзлар билан овора бўлиш, бундан ҳам ёмонроғи вақтини ашула эшитишга ўхшаш харом амаллар билан ўтказиш.
- Талбияни жўр бўлиб айтиш.

3. Масжидул-харомга киришда учрайдиган хатолар:

- Харамга муайян эшикдан кириш керак деб эътикод қилиш.
- Харамга киришда муайян дуоларни ўқиш, холбуки, харамга кириш махсус дуолар йўқ. Балки, пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам хар қандай масжидга, шу жумладан масжидул-харомга ҳам киришда айтиладиган дуони ўргатганлар.

بِسْمِ اللَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، وَأَفْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

«Бисмиллаҳ, вассолату вассаламу ала росулиллаҳ, аллохуммағфирли зунубий вафтахлий абваба роҳматик»¹

- Масжидул-харомга кирганда, тавоф қилмасдан ўтириб бўлмайди, деб эътикод қилиш. Аслида масжидул-харомда ҳам, бошка масжидлардагидек икки ракаат намоз ўқигандан сўнг ўтирса бўлади.

4. Тавофда учрайдиган хатолар:

- Тавоф олдидин ниятни талаффуз қилиш. Айримлар эй парвардигор, етти бор тавоф қилишни ният қилдим дейишади. Бу амал пайгамбаримиз саллоллоху алайхи ва салламдан ҳам, улуг саҳобалардан ҳам нақл қилинмаган.
- Тавофни хажарул-асвад олдидан бошламаслик.
- Хажарул-асвад ва рукнул-ямоний ёнида каттик тикилинч ҳосил қилиш.

¹ - Абу Довуд 465-ҳадис, Абу Усайд ал-Ансорийдан, Тирмизий 314- ҳадис ва Ибн Можа 771- ҳадис Фотимадан ривоят қилишган.

- Хажалул-асвадни ўпмаса тавоф қабул бўлмайди, деб эътикод қилиш.
- Рукнул-ямонийни ўпиш.
- Рамл¹ ни ҳар шавт (айланиш) да бажариш. Рамлни аввалги уч шавтда қилиш эркакларгагина суннатдир.
- Ҳар бир айланишда муайян дуо ўқиш.
- Тавоф вақтида хижр² ичига кириш тавофни бузади. Чунки хижр қаъбанинг бир қисмидир.
- Тавоф вақтида қаъбага чап елкани бермаслик. Масалан, баъзилар аёлларини одамлардан тўсаман деб қаъбага ўнг томонини олидини ёки орқасини қилиб ўтади. Айланаётган вақтда қаъба кишининг чап томонида туриши тавоф шартларидан бўлгани учун бундай кишиларнинг тавофи қабул бўлмай қолиши мумкин.
- Қаъбанинг ҳамма томонларини ўпиш.
- Баланд овоз билан дуо қилиш. Бу ҳушуъ³ни кеткизади, байтуллохнинг ҳурматига тўғри келмайди ва тавоф қилувчиларнинг тинчини бузади. Одамларнинг ибодатларига ҳалакит бериш эса мункар-ёмон иш ҳисобланади.
- Тавофнинг икки ракаат суннاتини макоми Иброҳимга яқин жойда ўқиш шарт, деб ўйлаб, тавоф қилувчиларни сикиш ва уларга азият етказиш.
- Мазкур икки ракаатни узок, чўзиб ўқиш суннатга зид ишдир. Чунки, пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам бу ўринда намозни енгил ўқиганлар. Намозни узок, чўзиб ўқиган киши тавоф қилувчиларга озор беради ва бу ўринга ҳақлирок бўлган кишиларнинг жойини банд қилади.
- Макоми Иброҳим учун маҳсус дуо ўқиш. Бу бидъатнинг устига-устак тўда бўлиб жўр бўлиб ўқишади.
- Макомни силаш. Бу тўғрида пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламдан ҳужжат келмаган.

5. Саъйда учрайдиган хатолар:

- Ниятни талаффуз қилиш.
- Сафонинг устида намоздагидек қаъбага қараб қўл кўтариш.
- Эркаклар Сафо ва Марва орасида бир хил юриб икки яшил белги орасида каттик югурмасликлари.
- Баъзилар Сафо ва Марва орасида бир хилда тез югуради. Қилинган бу хато натижасида суннатга амал қилмаслик, ўзини қийнаш, тикилинч ҳосил қилиш ва бошқаларга озор етказиш каби хатолар келиб чиқади. Ачинарлиси шуки, айримлар

¹ - Кичик одимлаб тез юриш.

² - Қаъбанинг шимолий томонида ярим доира шаклида ихота қилиб қўйилган жой.

³ - Ҳушуъ – Аллохнинг буюқлигини, унинг ҳамма нарсаларни билиб туривчи меҳрибон, айна пайтда, қаҳри каттик бир зот эканини чуқур ҳис эттириб, қилган гуноҳларига, агар Аллох ўз марҳаматига олдаса, азоб қелишини сездириб, юракни титратиб туривчи ички бир туйғудир.

ибодатни тезрок тугатиш учун югурадилар. Бу юкоридаги хатолардан кўра хам ёмонроқдир. Чунки, бундай килиш ибодатни хохламасликдан, ундан безиллаб туришдан дарак беради. Бу иш мусулмонликка ярашмайдиган ниҳоятда катта хатодир. Билъакс, мусулмон киши ибодатни дилни ёзиб, хушув билан, хурсанд холда адо этмоги лозим.

- (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ) (البقرة: ١٥٨) оятини Сафо ва Марвага хар чикканда ўқиш. Аслида бу оят саъйнинг бошида – Сафога биринчи бор чикканда ўкилади холос.
- Саъйни Марвадан бошлаш.
- Сафодан Марвага бориб, яна Сафога келишни бир шавт, деб эътикод килиш.
- Хаж ва умрадан ташкари – нафл саъй килиш. Баъзилар саъйнинг хам тавофга ўхшаш нафли бор, деб ўйлашади.

6. Соч олиш ёки кискартиришда учрайдиган хатолар:

- Сочнинг бир кисмини олиб, колганига тегмаслик.
- Бошнинг бир томонидан бир неча толаларни кесиб кўйиш. Бу иш Аллох таъолонинг куйидаги сўзига зиддир: (مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ) «Бошларингизни кирдирган ва (ёки) кискартирган холларингизда...» (Фатх:27).
- Сочни кискартириш ёки кирдиришдан олдин ихромдан чикиш.

7. Тарвия кунда учрайдиган хатолар:

- Ихром кийганда икки ракаат намоз ўқиш вожиб, деб эътикод килиш. Шунингдек, янги ихром кийиш шарт деб эътикод килиш.
- Ихром кийгандан кейин хамиша изтибоъ килиб юриш (ўнг елкани очиб юриш). Изтибоъ Маккага биринчи келгандаги тавофда – тавофул-кудумда килинади, холос.
- Умрага кийган ихромини кийиш дуруст эмас, деб эътикод килиш.
- Минога кетаётганда овоз чиқариб талбия айтмаслик.
- Тўгри Арафотга бориш.
- Маккада қолиб, Минога бормаслик.
- Минода намозларни тўлик, каср килмасдан ўқиш.

8. Арафотга кетаётгандаги ва Арафотда тургандаги хатолар:

- Арафотга кетаётганда овоз чиқариб талбия айтмаслик.
- Кун огганидан сўнг Арафотдан ташкарида туриш.
- Киблага карамасдан «Жабалур-роҳма» тогига караб туриш.
- Тогнинг оркасида туриш зарур, деб ўйлаш.
- Атрофдаги дарахтларни синдириш жойиз эмас деб эътикод килиш.
- Тогни ўзиг хос мукаддаслиги бор деб эътикод килиб, устига чиқиб намоз ўқиш ва дарахтларига латта осиш.

- Пешин ва аср намозларини кийналса хам имом билан масжиди Намирада ўқиш фарз деб ўйлаш.
- Арафотдан куёш ботишидан олдин чикиб кетиш.
- Вактни бефойда ўтказиш. Айникса, харом килинган ишлар – суратга тушиш, ашула-мусика эшитиш, ахлоксиз, ёмон гаплар сўзлаш, одамларни ранжитиш каби ишлар билан шугулланиш гунохнинг яна ортишига сабаб бўлади.

9. Муздалифага боришда содир бўладиган хатолар:

- Хаддан ташкари тез юриш.
- Муздалифага етмасдан йўлда тунаб қолиш.
- Шом ва хуфтан намозини йўлда, Муздалифага етмасдан ўқиш.
- Хуфтан намозини вақтидан кечиктириш. Масалан, баъзи хожилар Муздалифага етганда ўқиймиз, деб ярим кечадан хам кечиктириб юбордилар. Бу жуда катта хатодир.
- Бомдод намозини эрта ўқиш. Баъзи хожилар - Аллох хидоят берсин – тонг отишини кутиб турмайдилар, хожилардан бири азон айтганини эшитишлари билан вақт кирмаган бўлса хам намоз ўқийвердилар.
- Муздалифадан тунда, бомдод намозидан олдин чикиб кетиш.
- Кечани беҳуда гап – сафсаталар билан ёки харом ишлар билан ўтказиш.
- Муздалифада куёш чиккунча қолиш.
- Тошни Муздалифадан териб олиш шарт деб ўйлаш.

10. Тош отишда учрайдиган хатолар:

пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам тош отишдаги хикматни куйидаги хадисда баён қилиб берганлар: «Байтуллохни тавоф қилиш, Сафа-Марва орасида югуриш ва тош отиш Аллохни зикр қилиш – ёдга олиш учун машруъ қилинди, бошка нарса учун эмас»¹.

- Тошни ювиш ёки хушбўй қилиш (атир сепиш).
- Жамаротларни шайтон, деб ўйлаш. Бу хато эътиқоддир. Зеро, биз фақат Аллохни ёдга олиш – зикр этиш мақсадида, у Зот илохийга куллик-бандалик изхор қилиш учунгина тош отишга буюрилганмиз. Юкоридаги нотўғри эътиқод оқибатида ниҳоятда хунук ишлар қилиб чиқади. Биргина шу мисолни олайлик: Айрим хожилар қаерда эканликларини унутадиларда, одамларга озор бериб, қахр билан олдинга ташланадилар. «Жанг майдонида душман сари олга бораётган» бу «кахрамонлар» тош отиш билан Аллох таъолога бандалик қиляпман, ибодат қиляпман, деган ўйни хаёлларининг кўчасига хам келтиришмаса керак.

¹ - Имом Аҳмад 75, 139, 6416- хадислар, Ибн Абу Шайба («Мусаннаф» 432- хадис) Абу Довуд 1888- хадис, Хатиб «Тарихи Бағдод» 11/311 ва Ибн Хузайма 2882, 2970- хадисларда Оиша онамиздан ривоят қилишган.

Окибатда хотиржам, тинчгина тош отиб, Аллохни ёд этиш ўрнига бенихоя аклсиз ишлар қилинаётганини – катта-катта тошлар, турли тахта бўлаклари, оёк кийимлар ва соябонлар дўлдек ёгилаётганини кўрасиз.

- Тошлар устунга тегиши шарт, деб ўйлаш.
- Тош отишга қурби етса ҳам, ўзи отмасдан, бошка кишини ўзининг ўрнига жўнатиш.
- Муздалифанинг тошидан бошка тошни отиш жоиз эмас, деб ўйлаш. Тўгриси, хар қандай жойнинг тоши бўлаверади.
- Тартибсиз ёки тесқари отиш.
- Вақтидан олдин отиш.
- Етгитадан оз отиш.
- Биринчи ва иккинчи жамрадан сўнг дуо қилмаслик.
- Белгиланганидан ортиқ отиш.

11. Минода учрайдиган хатолар:

- Минода кечаси қолмасдан, беузр кетиб қолиш. Шунингдек, тузукрок текшириб ўзига Минода жой изламаслик. Факат жой умуман топилмай қолгандагина Макка ёки Азияда туриш мумкин бўлади.
- Минодан 12-қуни қун оғиши- тушдан олдин чиқиб кетиш.

Учинчи мактуб

Қимматли дўстим! Шайтон мусулмонларни адаштиришга ва уларга ёмон амалларни беаб қўрсатишга ниҳоятда ўчдир. Аллох таъоло шайтон хақида шундай деди:

(لَعْنَةُ اللَّهِ وَقَالَ لَا تَخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيْبًا مَفْرُوضًا) (النساء: ۱۱۸)

«Аллох уни лаънатлади. (шунда) у деди: «Қасамки, бандаларнинг орасидан ўзимга тегишли насибани албатта оламан (адаштираман)» (Нисо: 118).

Бошка бир оятда:

(قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ (۱۶) ثُمَّ لَا يَتَّبِعُهُمُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ) (الأعراف: ۱۷)

«У айтди: Қасамки, энди мени йўлдан оздирганинг сабабли мудом сенинг тўғри йўлинг устида уларни (одам болаларини) қутиб ўтирурман. Сўнгра уларга олдиларидан ва ортларидан, ўнгу-сўлларидан келиб (тўғри йўлдан оздирурман) ва (окибатда) уларнинг қўпларини (берган неъматларингга) шукр қилган қолларидан топмайсан» (Аъроф: 16,17).

Аллох таъоло инсонни фасод ва бузукликка қадам-бақадам етаклайдиган шайтоннинг изидан боришдан қайтарар экан, шундай дейди:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) (النور: ۲۱)

«Эй мўминлар, шайтоннинг изидан эргашманглар! Ким шайтоннинг изидан эргашса, албатта (шайтон) бузуклик ва ёмонликка буюрур. Агар сизларга Аллохнинг фазлу-мархамати бўлмаса эди сизлардан бирон киши (бирон гунохдан) пок бўлмас эди. Лекин, Аллох (фазлу-мархамати билан) ўзи хохлаган кишини поклар. Аллох эшитгувчи, билгувчидир». (Нур: 21).

Шайтон инсонни «энг ёмон боткок» - Аллохга ширк келтириш «боткогига» тушуриш учун ҳаракат қилади. Чунки, у ширкнинг ҳеч кечириб бўлмас гуноҳ эканлигини билади. Аллох таоло айтадики:

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ) (النساء: ٤٨)

«албатта Аллох ўзига (бирон нарсанинг) шерик қилинишини кечирмас. Шундан бошқа гуноҳларни ўзи хохлаган бандалари учун кечирур». (Нисо: 48).

Ҳурматли биродарим, билингки, шайтон ширкка, яъни бошқа нарсаларни Аллохга шерик қилишга тўғридан-тўғри чақирмайди, балки ширкка олиб борувчи баъзи амалларни беабаб кўрсатади.

Пайгамбар Нух алайхиссаломнинг кавмига ширк биринчи бор шу тарзда кириб келган: Уларнинг орасида солах-яхши кишилар бор эди, у кишилар вафот этишгандан кейин, шайтон уларнинг калбига: «ўша яхшиларнинг суратларини чизиб, уй тўрига осиб кўйинглар, токи суратларга кўзингиз тушганда улар эгаллаган билим, қилиб ўтган эзгу-ишларини эслаб, кучингизга куч кўшилсин, илму амалга гайрат қилинг» - деган васваса солди. Суратларни деворда қолдириб, бу авлод дунёдан ўтдилар. Улар ўрнига келган янги авлодга шайтон келиб, «Оталарингиз бошларига мусибат тушганда бу суратлардан ёрдам сўрадилар» - деди. Маккор шайтоннинг шу тарздаги хийла-найранги натижасида, охир оқибат улар Аллохга эмас, шу суратларга ибодат қиладиган бўлдилар.

Дарҳақиқат, кўп кишилар билмасликлари туфайли, ўзлари сезмаган ҳолда Аллохга ширк келтирадилар. Одамлар орасида «Ё Хусайн» «Ё Али» «Ё пирим» «Ё гавсул Аъзам» «Ё Баховуддин пирим» «Менга ёрдам беринг» , ёхуд «менга фарзанд ато этинг» - дейдиганлар кам деб ўйлайсизми?!

Бу ишлардан ҳам ёмонроғи баъзилар қабрга сажда қиладилар, баъзилар эса қабрга қараб намоз ўқиш қиблага қараб намоз ўқигандан афзал- дедилар. Ёки қабрни тавоф қилиш қабрани тавоф қилишдан улуг – деб эътиқод қиладилар.

Мухтарам биродар, бу каби ишлар Аллох таолонинг дини – исломда «ширк» деб аталади. Ақли жойида одам қандай қилиб қуртга ем бўлиб ётган жонсиз жасаддан мадад сўрайди?! Холбуки, ўликнинг кўлидан бирор нарса келганида, ўзини бундай аянчли ҳолга солган ўлимга чап берган бўларди. Боз устига, ўша ёрдам сўралаётган одам қанчалик улуг бўлмасин, пайгамбар Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламнинг босган изларига ҳам арзимайди. Шундай улуг пайгамбарга Буюк Аллох томонидан келган буйруққа кулок тутиб кўринг – а:

(قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا

مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) (الأعراف: ١٨٨)

«Айтинг: Мен ўзим учун ҳам на фойда , на зиён етказишга эга бўла оламан. Фақат Аллохнинг хохлагани бўлур. Агар гайбни билганимда эди, яхши амалларни кўпайтирган бўлур эдим ва менга бирон зиён етмаган бўлур эди. Мен

факат иймон келтирадиган кавм учун (дўзах азобидан) огохлантирувчи ва (жаннат неъматлари ҳақида) хушхабар бергувчиман холос» (Аъроф:118).

Бошқа бир оятда шундай дейди:

(قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا) (۲۱) قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُتَسَدِّدًا) (الجن:۲۲)

«Айтинг: Албатта мен сизларга на бир зиён ва на бир тўғри йўл беришга эга эмасдирман, (тўғри йўлга соғувчи ҳам, зиён етказа олгувчи ҳам ёлғиз Аллохдир). Айтинг: албатта мени Аллох (нинг азоби) дан (агар у зотга осийлик қилсам) бирон кимса химоя қила олмас ва мен У зотдан ўзга паноҳгоҳ ҳам топа олмасман» (Жин: 21,22).

Модомики ахвол шундай экан, бирон киши фойда ёки зарар етказишга кодир, деб эътиқод қилиш ақлсизликдан ўзга нарса эмас. Мусулмон киши сира ҳам бундай эътиқод қилмайди.

Аллох таоло айтади:

(وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ) (يونس: ۱۸)

«Улар Аллохни кўйиб, ўзларига зиён ҳам, фойда ҳам етказа олмайдиган нарсаларга ибодат қиладилар ва: «Ана шу нарсалар Аллох хузурида бизнинг окловчиларимиз» - дейдилар» (Юнус: 18).

Бу оятда мушриклар сифатланаяпти. Мусулмон киши мушрикларнинг амалига таклид қилиб, ўлиб кетган кишилардан шафоат (оклов) сўраши дурустми?!

Мушриклар, «Бизни Аллохга якин қилишлари учун авлиё ва бутларга сигинамиз» - деб узр айтишганда куйидаги оятлар нозил бўлди:

(أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ) (الزمر: ۳)

«У зотдан ўзга «дўстлар» ни (худо) қилиб олган кимсалар: «Биз (ўша «худо» ларимизга) фақат улар бизни Аллохга якин қилишлари учунгина ибодат қилурмиз» (- дерлар). Шак-шубҳа йўқки Аллох (киёмат кунида) улар ихтилоф қиладиган нарсалар хусусида уларнинг ўртасида ҳукм қилур. Шак-шубҳа йўқки, Аллох ёлгончи ва кўрнамак кимсаларни хидоят қилмас» (Зумар: 3)

Аллохнинг каломи – Куръонга ишонадиган мусулмон одам мушрикларнинг сўзини хужжат қилиб, Аллохдан ўзгага илтижо қилмайди.

Аллох таоло одамлар сигинаётган сохта «худо» ларнинг ночор ва ожизлигини баён қилиб, шундай дейди:

(وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ) (لأعراف: ۱۹۷)

«Ундан ўзга сизлар илтижо қиладиган нарсалар сизларга ёрдам қилишга кодир эмаслар ва улар ўзларига ҳам ёрдам қила олмаслар» (Аъроф: 197).

Шу оятни эшитган мусулмон Аллох эмас, улар ёрдам беради деган хаёлга борадилми?! Ахир, бу гап Аллох ёлгончи деганику! Ким Аллох таолони ёлгончи деса, намоз ўқиса ҳам, рўза тутса ҳам, мусулмонлик даъвосини қилса ҳам кофир бўлади!!

Пайгамбаримиз саллоллоху алайхи ва саллам пайгамбарларнинг энг улуги, одам фарзандларининг саййиди, киёмат кунида шафоат эгаси бўлсаларда, у киши

хатто ўз якинларига ҳам бу борада бирор фойда – ёрдам кила олмаганлар. Хадисда айтилишича, «расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам Аллох таолонинг: «Якин кариндошларингизни огохлантинг» ояти нозил бўлгач, Сафога чикдиларда: «Эй Курайш жамоаси, ўзингизни Аллохнинг азобидан куткариб олинг. Мен Аллохнинг азобидан сизларга панох бера олмайман. Эй Абду маннофнинг фарзандлари, мен Аллохнинг азобидан сизларни куткара олмайман! Эй расулуллох (саллоллоху алайхи ва саллам)нинг аммаси Сафийя, Аллохнинг азобидан сизни саклаб коллолмайман. Эй Абдулмутталибнинг ўгли Аббос, Аллохнинг азобидан сизни саклаб коллолмайман. Эй Мухаммад (саллоллоху алайхи ва саллам)нинг кизи Фотима, мол-давлатимдан хохлаганингни сўрагин, аммо Аллохнинг азобидан сени саклаб коллолмайман» - дедилар»¹.

Агар пайгамбаримиз саллоллоху алайхи ва саллам ўз амакилари, аммалари хатто кизларини ҳам Аллохнинг азобидан куткара олмайдиган бўлсалар, бошқалар қандай куткара олади?! Огох бўлинг, азиз биродар.

Пайгамбаримиз саллоллоху алайхи ва саллам Аллох таолодан амакилари Абу Толибнинг кўрсатган ёрдамлари учун гунохларидан ўтишини сўрамокчи бўлганларида, парвардигор пайгамбарини қайтариб айтдики:

(مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أَوْلِيَا قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) (التوبة: ١١)

«На пайгамбар ва на мўминлар – агар мушриклар кариндошлари бўлса ҳам – уларнинг дўзах эгалари эканликлари аниқ маълум бўлганидан кейин, у мушриклар учун мағфират сўрашлари жоиз эмасдир» (Тавба: 113).

Аллох таоло ўз пайгамбарининг амаким мусулмон бўлиб колармикан, деб жон куйдираётганини кўргач, куйидаги оятни нозил қилди:

(إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ) (القصص: ٥٦)

«(Эй Мухаммад), аниқки, сиз ўзингиз суйган кишиларни хидоят қила олмасиз, лекин Аллох ўзи хохлаган кишиларни хидоят қилур. У хидоят топгувчи зотларни яхшироқ билгувчидир» (Қасас: 56).

Азиз биродарим, жохиллар қаби Аллохдан ўзгаларга илтижо қилманг! Аллох таоло айтадики:

(وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ) (الفرقان: ٥٨)

«Ва ўлмайдиган тирик зотга таваккул қилинг» (Фурқон: 58).

Факатгина Аллохдан дуо қилиб сўранг, Аллохгагина ёлворинг, ёрдам ва мададни факат Аллохдан сўранг. Билингки, Аллох сизга хар нарсадан якинрокдир! Аллох таоло айтадики:

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ) (البقرة: ١٨٦)

«Бандаларим сиздан (Эй Мухаммад) мен ҳақимда сўрасалар, мен уларга якинман. Менга дуо қилган пайтларида дуогўйларнинг дуосини ижобат қиламан» (Бақара: 186).

¹ - Имом Бухорий 8/386 ва имом Муслим 206-ҳадис Ибн Аббос ва Абу Хурайра розияллоху анхумодан ривоят қилишган.

Эй азиз биродарим, пайгамбаримиз Мухаммад саллоллоху алайхи ва салламнинг жиянлари Абдуллох ибн Аббосга килган васиятларини кулогингизга куйиб олинг: «Агар сўрасанг Аллохдан сўра, агар ёрдам тиласанг Аллохдан тила. Билгинки, дунёдаги хамма одам тўпланиб сенга бирон фойда етказмокчи бўлишса, Аллох пешонанга ёзиб кўйган, тақдир килиб кўйган нарсани етказишади, холос. Башарти, бутун халк сенга зарар беришга жамланишса факат Аллох тақдир килган нарсанигина етказишади. Каламлар ёзишдан тўхтаб, сахифалар куриб бўлган».

Азиз биродар, расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам асхобларига ўргатган дуоларни ўрганинг ва уларни ёдлаб олиб, амал килинг. Куйида шу дуолардан баъзиларини келтирамиз.

«اللهم إني أعوذ بك من جهد البلاء ودرك الشقاء وسوء القضاء وشماتة الأعداء»

Яъни «Парвардигоро, мен сендан огир мусибатдан, бахтсизликдан, казои-кадарнинг ёмонлигидан ва душманларга масхара бўлишдан панох беришингни сўрайман».

«اللهم أصلح لي ديني الذي هو عصمة أمري ، وأصلح لي دنياي التي فيها معاشي ، وأصلح لي آخري

التي إليها معادي، واجعل الحياة زيادة لي في كل خير ، واجعل الموت راحة لي من كل شر».

Яъни «Парвардигоро, ишимнинг туткичи (асоси) бўлган динимни умргузаронлик киладиган дунёимни ислох эт. Ва кайтадиган жойим бўлмиш охиратимни ислох эт. Хаётимни яхшиликларга бой, баракали кил, бордию, дунё ёмонликларга тўлиб кетса, менга ўлим юбориб, бу ёмонликлардан халос эт».

«اللهم إني أسألك من الخير كله عاجله وآجله، ما علمت منه وما لم أعلم، وأعوذ بك من الشر كله

عاجله وآجله ما علمت منه وما لم أعلم، اللهم إني أسألك من خير ما سألك منه عبدك ورسولك ﷺ،

وأعوذ بك من شر ما استعاذ منه عبدك ونبيك ﷺ اللهم إني أسألك الجنة وما قرب إليها من قول أو عمل،

وأعوذ بك من النار وما قرب إليها من قول أو عمل، وأسألك أن تجعل كل قضاء قضيته لي خيراً».

Яъни: «Парвардигоро, мен сендан хамма яхшиликни, тезда бўладиганини хам, келажакда бўладиганини хам, мен билган ва билмаган яхшиликларни сўрайман. Хамма ёмонликдан, тезда бўладиганидан хам, келажакда бўладиганидан хам, мен билладиган ва билмайдиган ёмонликлардан панох беришингни сўрайман. Парвардигоро, мен сендан банданг ва пайгамбаринг (Мухаммад саллоллоху алайхи ва саллам) сўраган яхши нарсалардан сўрайман. Банданг ва пайгамбаринг панох сўраган ёмон нарсалардан панох тилайман. Парвардигоро, мен сендан жаннатни ва унга якинлаштирувчи сўзу-амалларни сўрайман. Дўзахдан ва унга якинлаштирувчи сўзу-амаллардан панох тилайман. Пешонамга битган хамма казоингни яхши килишингни сўрайман».

«اللهم احفظني بالإسلام قائماً ، واحفظني بالإسلام راقداً ، ولا تُشمت بي

عدواً حاسداً، اللهم إني أسألك من كل خير خزائنه بيدك، وأعوذ بك من كل شر خزائنه بيدك».

Яъни «Парвардигоро, мени турсам хам, ўтирсам хам, ухласам хам ислом билан, исломда саклагин бирон душман ёки хасадгўйга масхара, кулги килмагин.

Парвардигоро, сендан хамма яхшиликни сўрайман, хамма ёмонликдан панох тилайман. Зеро, хамма нарса сенинг кўлингдир».

«اللهم إني أسألك يا الله بأنك الواحد الأحد الصمد الذي لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفواً أحد، أن تغفر لي ذنوبي إنك أنت الغفور الرحيم».

Яъни, «Парвардигоро, хамманинг мухтожлиги хакки, на туккан, на тугилган эканлигинг, тенгги йўк, яккаю ягона зот эканлигинг хакки, гунохларимни кечирингни сўрайман».

«اللهم إني أسألك بأن لك الحمد لا إله إلا أنت وحدك لا شريك لك، المنان، يابديع السموات والأرض إذا الجلال والإكرام، يا حي يا قيوم إني أسألك الجنة وأعوذ بك من النار».

Яъни, «Эй Парвардигор! Эй осмонлару ернинг яратувчиси! Эй буюклик ва карам сохиби! Эй тирик ва абадий зот! Барча хамду сано, мактовларга лойик зот эканлигинг хурмати, хеч шерикка мухтож бўлмаган, тенгсиз тангри эканлигинг хурмати, танхо ўзингдан бўлак хак маъбуд йўклиги хакки, жаннатингдан бенасиб килма, дўзахдан панох бер!».

«اللهم إني أعوذ بك من زوال نعمتك، وتحول عافيتك، ومن فجاءة نعمتك، وجميع سخطك».

Яъни, «Парвардигоро, неъматингни ва офиятингни мандан дариг тутма, бу ночор бандангни кахру газабингга дучор эмта».

Агар бошингизга бирон гам кайгу, мусибат тушса, расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам тавсия килган куйидаги дуоларни ўкинг:

«لا إله إلا الله العظيم الحليم، لا إله إلا الله رب العرش العظيم، لا إله إلا الله رب السموات ورب الأرض ورب العرش الكريم».

Яъни, «Буюк ва мулойим (бўлмиш) Аллохдан ўзга хак маъбуд йўкдир. Буюк Арш сохиби – Аллохдан бўлак ибодатга лойик зот йўкдир, Осмонлару Ер Парвардигори Улуг Арш эгаси Аллохдан бошка илох йўк».

«يا حي يا قيوم برحمتك أستغيث فأصلح لي شأني كله ولا تكلني إلى نفسي طرفة عين».

Яъни, «Эй тирик ва абадий зот! Рахмлигинг хурмати, сенга ёлвораман: бутун борлигимни ислох кил. Мени бир лахза бўлса хам ўзимга топшириб кўймагин».

«لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين».

Яъни, «ўзингдан бошка ибодатга лойик зот йўк, сен хамма нуксонлардан поксан, мен ўзимга зулм килиб кўйдим»

«اللهم إني عبدك، ابن عبدك، ابن أمتك، ناصيتي بيدك، ماض في حكمك، عدل في قضاؤك، أسألك بكل اسم هو لك، سميت به نفسك، أو أنزلته في كتابك، أو علمته أحداً من خلقك، أو استأثرت به في علم الغيب عندك، أن تجعل القرآن ربيع قلبي، ونور صدري، وجلاء حزني، وذهاب همي».

Яъни «Парвардигоро, мен кулинг ва чўрингнинг фарзанди – бир бечора кулингдирман, такдирим сенинг кўлингда, мен тўтгимда бир хукм чикарсанг, мукаррар, ижро бўлажакдир, менга келган хамма казоинг айна адолатдир. Ўзинг

ёд этган номларинг хакки, китобингда нозил килган, бандаларингдан бирон кишига ўргатган, ёки илми гайбингда – ўз хузурингда хеч кимга огох килмасдан саклаб кўйган хамма номларинг хурмати, сендан сўрайман: Курьонни калбимнинг бахори, дилимнинг нури, гаму кайгуларимга малхам килгин».

«اللهم إني أسألك العفو والعافية في الدنيا والآخرة، اللهم إني أسألك العفو والعافية في ديني ودنياي وأهلي ومالي، اللهم استر عوراتي، وآمن روعاتي، اللهم احفظني من بين يدي، ومن خلفي، وعن يميني، وعن شمالي، ومن فوقي، وأعوذ بعظمتك أن أغتال من تحتي».

Яъни, «Эй Аллох! Мен Сендан дунё ва охиратда авфу-офият сўрайман. Эй Аллохим! Мен Сендан динимда, дунёйимда, ахлимда ва молимда офият-хотиржамликни сўрайман. Эй Аллох! Менинг авратларимни беркитгин! кўркувимдан омонлик бергин-кетказгин. Эй Аллох! Мен олдимдан, ортимдан, ўнгу-сўлимдан ва тепамдан, бало келишидан саклагин! Остимдан хам бало келиб колишидан ўзинг панох бер»

Тўртинчи мактуб

Азиз биродар! Шубхасиз, биз мусулмонлар хаммамиз суюкли пайгамбаримиз Мухаммад саллоллоху алайхи ва салламнинг Аллохнинг бандаси ва элчиси эканлигига гувоҳлик берамиз. Аллох таоло у зотни бутун оламга раҳмат килиб, такводор кишиларга йўлбошчи ва хамма халқлар устидан хужжат килиб юборди. Бу киши пайгамбарликни бекаму-кўст етказдилар, зиммаларига юкланган омонатни тўлик адо этдилар, умматларига холис насихат килдилар. Бизни туни хам кундуздек ёп-ёруғ йўл устига кўйиб кетдиларки, бундан бахтсиз кишиларгина юз ўгиради! Аллох таоло у киши оркали одамларни залолат – гумрохликдан хидоят – тўгри йўлга бошлади, одамларнинг калб кўзларини очди. Парвардигор у кишининг мартабаларини баланд килди, амру-фармонларига каршилиқ килганларни, йўлларига хилоф иш тутганларни хору-зорликка маҳкум этди.

У зотга, ахли байтлари ва барча асхобларига, киёматга кадар ул зотнинг йўлларига чакирган, суннатларига эргашган, «чизиб» берган йўлларидан юрган кишиларга яратганнинг салоту саломлари бўлсин.

Аллох таоло биз бандаларга у кишига бўйсунитишни, яхши кўриб улуглашни ва халқларини адо этишни фарз килди. Мухтарам биродар, бизнинг пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам олдидаги бурчимиз нималардан иборат? Куйида зиммамиздаги у кишининг анча хуқуқларидан баъзиларини айтиб ўтаман.

1. кўп салавоту саломлар айтиш.

Аллох таоло айтади:

(إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) (الأحزاب: ٥٦)

«Албатта Аллох хам, унинг фаришталари хам пайгамбарга дуою салавот айтурлар, эй мўминлар, сизлар хам у зотга салавот ва салом айтинглар!» (Ахзоб:56).

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам дедилар: «Ким менга бир бор салавот айтса, бунинг эвазига Аллох таоло унга ўнта салавот юборади».¹

Кимматли биродарим, энг афзал салавот у зотнинг ўзлари асхобларига ўргатиб кетаган салавотларидир. Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам:

(اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ).

2. У зотни чин дилдан яхши кўриш, хеч кимни у кишича яхши кўрмаслик.

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам дедилар: «Биронтангиз мени ўз фарзандидан, отасидан ва хамма одамлардан кўра кўпрок яхши кўрмагунча мўмин бўла олмайди» (Муттафақун алайх).

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва салламнинг суннатлари ва буйруklarини хар кандай одамнинг розилигидан устун кўйиш, хамма кайтарикларидан тийилиш, бир сўз билан айтганда, у кишига эргашиш одобларига риоя килиш у кишига бўлган мухаббат аломатларидандир.

3. У зотнинг буйрук ва кайтарикларига бўйсунуш, олиб келган хабарларини тасдиклаш. Аллох таоло айтади:

(وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا) (الحشر: ٧)

«Пайгамбар сизларга олиб келиб келган нарсани олинглар, у зот кайтарган нарсадан кайтинглар...» (Хашр:7).

Бошка оятда бундай дейди:

(قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) (آل عمران: ٣)

«Айтинг (Эй Мухаммад): агар мени севсангиз менга эргашинглар. Шунда Аллох сизларни севади ва гунохларингизни магфират килади. Аллох (гунохларни) магфират килгувчи меҳрибондир» (Оли Имрон:31).

Бошка оятда бундай дейди:

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا)

(الأحزاب: ٢١)

«(Эй мўминлар), сизлар учун – Аллох ва охират кунидан умидвор бўлган хамда Аллохни кўп ёд килган кишилар учун Аллохнинг пайгамбарига гўзал намуна бордир» (Ахзоб:21).

4. У зотнинг суннатларига хукм сўраб мурожаат килиш ва чиқарган хукмларига эътироз билдирмасдан рози бўлиш фарздир.

Аллох таоло айтади:

(فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِي مَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ

وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) (النساء: ٦٥)

¹ - Имом Муслим 384-хадисда ривоят килган.

«Йўк, Парвардигорингизга касамки, то улар ўз ўрталарида чиккан келишмовчиликларда сизни хакам килмагунларича ва кейин сиз чиқарган хукмдан дилларида хеч қандай танглик топмай, тўла таслим бўлмагунларича – бўйсунмагунларича зинхор мўмин бўла олмайдила» (Нисо:65).

5. Аллох таолога фикр-хошишимиз, хавою нафсимиз, бидъатлар ёки ота-боболардан «мерос» колган ур-одатлар билан эмас, балки расулulloх саллоллоху алайхи ва саллам олиб келган, Аллох тузган конун бўйича ибодат килмогимиз лозим. Чунки, у киши яратувчи томонидан етказувчидирлар. Биз хаммамиз у киши пайгамбарликни етказиб, омонатни тўлик адо этганларига ва умматларига холис насихат килганларига гувоҳлик берамиз. Бирон яхшилик колмаганки, кўрсатмаган бўлсалар, бирон ёмонлик йўкки оғохлантирмаган бўлсалар – Ота-оналаримиз у кишига фидо бўлсин. Дархакикат, Аллох таоло у киши орқали неъматини тўлик килиб, динини комил килди. Аллох таоло айтади:

(الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) (المائدة:3)

«Бугун сизларга динингизни комил килдим, неъматимни бенуксон, тўкис килиб бердим ва сизлар учун (факат) Исломни дин килиб танладим» (Моида:3).

Бешинчи мактуб

Хожи биродарим, Аллох таоло хаммамизни ўзига итоат килиш бахтига мушарраф килсин. Ислом умматига куфр миллатлари томонидан ошқора адоват ўқлари ёгилаётган, мусибат ва фожеалар гирдобида колган, мусаффо осмонини кора булутлар коплаган ушбу аянчли кунларда мусулмон ўз эътиқодига ахамият бермоги, эътиқодини тузатиб, коплаб турган кора булутларни осмонидан хайдамоги лозимдир. Чунки, сог-соф эътиқод умматга ўзлигини кайтаради ва душманлар томонидан режалаштирилган манфур ишнинг – куфр миллати ичига сингиб, йўк бўлиб кетишнинг олдини олади. Соглом эътиқод умматни бирлаштиради, писиб турган душманни танитиб, унинг режа-ниятларини тўғри кўра билишга муваффақ килади. Бир сўз билан айтганда, соглом эътиқод умматга ўзлигини кайтаради.

Эътиқоднинг «Ал-валоу вал-баро»¹ боби умматнинг бутун борлигини саклайдиган, уни бир тану бир жон киладиган, куфр миллатига кўшилиб, йўк бўлиб кетишнинг олдини оладиган мухим боблардан биридир. «Ал-валоу вал-баро» эътиқодини душманлар мусулмонлар хаётдан ўчириб ташлашга уриниб,

¹ -Бу икки калима кискача «яхши кўриш» ва «ёмон кўриш» маъносини берсада, бироқ бунинг замирида ниҳоятда кенг маъно ётади. Зотан, ислом ана шу асосда – мусулмонларни яхши кўриш, улар ўртасидаги ўзаро мухаббат, кофирларни эса ёмон кўриш, уларни душман деб билиш асосида курилган. Куръон ва суннатга очик қалб билан муружаат килган киши буни яхши англайди. Лекин бу ўринда шуни айтиб ўтмоқ керакки, «Кофирларни ёмон кўриш, уларни душман деб билиш» деган жумладан хурматли ўқувчи «Кофирларга озор берса бўлар экан, уларга яхшилик килиб бўлмас экан» деган маънони зинхор тушунмаслиги лозим. Балки, ислом кишиларга, агарчи кофир бўлсалар ҳам, озор бермаслик, одамларга яхшилик килиш маданиятининг чўккиси хисобланади. Лекин бу ерад биз таъкидлаётган масала – кофирларни ёмон кўришдан мақсад – шундай Буюк Аллох буйруқларига бўйсунмаётганликлари, юборган пайгамбарининг таълимотларига итоатсизлик килаётганликлари учун уларга нисбатан дилда нафрат уруғларини сакламоқ, уларга ёрдам бериб, мусулмонларга зарар етказиб кўйишдан эҳтиёт бўлмоқ демакдир. Лекин шу билан бирга ислом ўз фойдасини билмаётган, Аллохнинг йўли ёп-ёруғ чарогон бўлиб кўришиб турсада, жажаннам томон кетаётган бу кофирларга раҳм килишга, уларни тўғри йўлга чакиришга буюрган. Зеро, Аллох ислом динини бутун башариятга нажот йўли килиб юборгандир.

имкониятларидаги бор чора воситаларни қўлладилар. Лекин, хар-бир мусулмон кунига камида ўн етти бор яхудий ва насоро (христиан)лар йўлидан панох тилаб, «Бизларни газабга дучор бўлмаган ва ҳақ йўлдан тоймаган зотларга инъом қилган йўлинг бўлмиш – тўғри йўлга йўллагайсан» (Фотиха: 6,7) деб Аллохга ёлворар экан, бу макру хийлалар асло таъсир қилмайди. Газабга дучор бўлганлар яхудийлар ва улар каби билиб туриб амал қилмаган кимсалардир. Ҳақ йўлдан тойганлар эса, насоролар ва улардек билимсизлик билан Аллохга ибодат қилган нодон кимсалардир. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам: «Фотиха сурасини ўқимаган кишининг намози намоз эмас» - деганлар.

Барча мусулмонлар ардоқлайдиган азиз қуръони қарим оятлари хар қандай кофир билан дўстлашиш у ёқда турсин, уларга ишониш, хатто хайрихолик қилишнинг ҳам ёмон оқибатларидан огохлантириб туради. Қуръони қарим «тавхдул-ибода» (ёлғиз бир тангрига сизгиниш) ва «алвалоу-валбаро» эътиқодларини атрофлича ёритиб бериши натижасида ислом уммати шаклланиб, ислом келишидан олдин бўлиб турган барча низоларга, келишмовчиликларга барҳам берилди, жамиятда кофирга ишониш, гап-сўзи, ваъдаси ва хабарларини тасдиқлаш қолмади.

Алвалоу валбаро акидаси йўқ бўлар ёки сусаяр экан, одамлар душманларига оғиб қоладилар, душманлари эса уларни оғир азоблар билан қийнаб, хурматларини оёқ ости қилади. Ана шундай вақтларда мусулмонларга эътиқодларини таълим бериб, душманлар билан қандай муомалада бўлишни баён қиладиган, эътиқоддан гафлатда бўлиш олиб келадиган ёмон оқибатлардан огохлантирувчи қуръон қарим оятларига кулок тутиб, уларни ҳаётда татбиқ этиш мусулмонлар учун нақадар муҳимдир. Қуйида қуръон қарим баён этган таълимотлардан айримларини келтирамиз:

1. Қуръонда кофирларнинг иши мусулмонларни қийнаб ўлдириш ёки диндан қайтариш эканлигини ўқиймиз:

(إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْحُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا) (الكهف: ٢٠)

«Чунки, улар (яъни шахар ахли кофирлар) сизлардан огох бўлиб қолсалар, сизларни тошбўрон қилурлар ёки яна ўзларининг динларига қайтарурлар ва у холда ҳеч қачон қутула олмастлар» - дейишди» (Қахф:20).

2. Кофирлар ўзларининг йўлларини, услублару хийла найрангларини қанчалик қилма-қил эмасинлар, барибир, мусулмонлар билан урушда, уларни таҳкирлаб озор етказишда давом этаётганлигини, қўлларидан келса динларидан жудо қилгунча қўнғиллари тинчимаслигини онгли мусулмон яхши билади.

(وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ

كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) (البقرة: ٢١٧)

«Улар (кофирлар) қўлларидан келса то динингиздан қайтаргунларича сизлар билан урушаврадилар. Сизлардан қим ўз динидан қайтиб, динсиз холда ўлса, ундай қимсаларнинг қилган амаллари дунёю охирада беҳуда кетур. Улар дўзах эгаларидир ва унда абадий қолажақлар» (Бақара:217).

3. Яхудий ва насороларга қанчалик қас қилсангиз, ҳуқуқларингиздан воз кечиш билан уларни рози қилмоқчи бўлсангиз ва хар қандай

хўрлаш-тахкирлашларга кўниб, улар истаган ишларини килсангизда, ўз динингиз, эътиқодингиз ва диндош биродарларингиздан юз ўгириб, у кофирларнинг динига эргашмасангиз, улар сиздан ҳеч қачон рози бўлмайдилар. Аллоҳ таоло айтади:

(وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ) (البقرة: ١٢٠)

«Яхудий ва насронийлар уларнинг динига кирмагунингизча харгиз сиздан рози бўлмайди» (Бакара:120).

4. Улар тилларида дўстлик, меҳр-шафкат, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш каби нарсалар билан лоф урадилар. Қалблари эса бизни кўролмаслик, адоват билан тўла! Аллоҳ таоло айтади:

(يُرْضَوْنَكَمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ) (التوبة: ٨)

«Оғизларида сизларни рози қилишадую, кўнгиллари (ахдга ваф қилишга) ибор қилади. Уларнинг кўплари итоатсиздир» (Тавба:8).

5. Улар бизга зарар етказиш йўлида қучларини аямайдилар, бизга бало мусибатлар қелиши уларни жуда хурсанд қилади. Уларнинг ахволларини қузатган киши мазкур ишлар уларнинг ўз оғзи – баёнотларидан содир бўлаётганининг шохиди бўлади. Дилларидаги адоватлари эса янада қаттарокдир. Аллоҳ таоло айтади:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ) (آل عمران: ١١٨)

«Эй мўминлар, ўзларингизни қўйиб, бошқа (кофир-мунофик) ларни сирдош дўст қилиб тутманглар! Улар сизларга зарар етказишда қучларини аямайдилар ва ёмон ҳолга тушишингизни орзу қиладилар. Уларнинг сизларни ёмон кўриши оғизларидан ошқор бўлди. Дилларидаги адоватлари эса янада қаттарокдир. Агар ақл юргизсангизлар, сизлар учун оят-аломатларни аниқ-равшан қилиб бердик». (Оли Имрон:118)

Бошқа оятда бундай дейди:

(إِنْ تَمَسَسْنَكُمْ حَسَنَةً تَسَوْهُمْ وَإِنْ تُصِيبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ) (آل عمران: ١٢٠)

«Агар сизларга бирон яхшилик тегса, бу уларни хафа қилади. Агар сизларга бирон ёмонлик етса бундан хурсанд бўладилар. Агар сабр тоқат қилсангиз ва Аллоҳдан кўрксангиз, уларнинг найранглари сизларга зарар қила олмайди. Албатта Аллоҳ уларнинг қилаётган амалларини ихоти қилгувчидир» (Оли Имрон:120).

Аллоҳ таоло улар холи қолсалар, бизга қарши нафрат-адovatларини ошқор қилишларини билдириб, шундай дейди:

(وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ) (آل عمران: ١١٩)

«Ўзлари холи қолишганда эса сизларни қаттиқ ёмон кўрганлари сабабли бармоқларини тишлайдилар» (Оли Имрон:119).

Маълумки, инсон газабланса бир бармогини тишлайди. Лекин улар адоват нафратлари кучлилигидан бор бармоқларини тишлайдилар.

6. Кофирлар билан дўстлашишга кариндош-уруг ва бола-чакаларга хавф борлиги бахона бўла олмайди. Аллох таоло: «Эй мўминлар, менинг душманим ва сизларнинг душманларингиз (бўлган мушриклар) ни дўст тутманглар! Сизлар уларга дўстлик (хакида хат-хабар) юборурсизлар...» (Мумтахана:1) дегандан сўнг шу бахонани кўрсатганларга жавоб бериб айтаяптики:

(لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) (المتحنة: 3)

«(киёмат кунида) сизларга кариндош-уругларингиз ҳам, бола-чакаларингиз ҳам харгиз фойда бермас! Киёмат кунида (Аллох) ўрталарингизни ажратиб кўюр. (нечун ўша уруг-авлодингизни химоя қилиш учун Аллохга гунохкор бўлмоқдасизлар?!). Аллох қилаётган амалларингизни кўриб тургувчидир» (Мумтахана:3).

7. Кофирлар ўзаро ихтилоф қилиб, ўрталарида урушлар бўлиб турса ҳам, ислом уммати – мусулмонларга қарши бирлашиб, ҳамкор бўладилар. Шу ҳолатда улар бир умматга айланиб, бир-бирлари билан дўстлашадилар. Мўминлар бирлашиб, бир-бирларига дўст бўлмас эканлар, катта фитна ва фасод бўлади.

(وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ) (الأنفال: 73)

«Кофир бўлган кимсалар бир-бирларига ҳамкордирлар. (Бас, эй мўминлар сизлар уларни ўзларингизга душман тутингиз.) Агар шундай қилмасанглар (яъни, мўминга дўст, кофирга душман бўлмасанглар), ерда фитна ва катта фасод бўлур» (Анфол:73).

8. Хузайфа розияллоху анху «ўзларинг билмаган ҳолда яхудий ёки насроний бўлиб қолишдан кўркинглар!» - деб қуйидаги оятга ишора қилдилар:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ

مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) (المائدة: 51)

«Эй мўминлар, яхудий ва насронийларни дўст тутмангиз! Уларнинг баъзилари баъзиларига дўстдирлар. Сизлардан ким уларга дўст бўлса, бас, у ўшалардандир. Албатта, Аллох золим қавми хидоят қилмас» (Моида:51).

Аллох таоло кофир ота, ака ё ўғилни дўст тутишдан қайтарган бўлса, бошқаларни қўяверинг! Аллох таоло айтади:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ

مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) (التوبة: 23)

«Эй мўминлар, агар иймондан қуфрни афзал билсалар, ота-онангиз ва ака-укаларингизни ҳам дўст тутмангиз! Сизларнинг ичингизда кимда-ким уларни дўст тутса, бас, улар золимлардир» (Тавба:23).

Бошқа бир оятда эса бундай дейди:

(لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ) (المجادلة: ٢٢)

«Оллохга ва охират кунига иймон келтирадиган кавмнинг Аллох ва унинг пайгамбари чизган чизикдан чиккан кимсалар билан – гарчи улар ўзларининг оталари, ёки ўгиллари, ёки ога-инилари, ёки кариндош-уруглари бўлсаларда дўстлашаётганларини топмассиз. Ана ўшаларнинг дилларига (Аллох) иймонни битиб кўйгандир ва уларни ўз томонидан бўлган рух – куръон билан кувватлантиргандир...» (Мужода:22).

Азиз биродарим, куйида кофирлар билан дўстлашишнинг айрим кўринишларини айтиб ўтаман:

- Кофирларга одоб-ахлоқ, кийиниш ва шу кабиларда таклид килиш. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Ким ўзини бир кавмга ўхшатса у шу кавмдандир (яъни, мусулмонлардек юрган киши мусулмон, кофирлардек юрган киши кофир)»¹.
- Мусулмонларга карши кофирларга ёрдам бериш. Бу иш одамларнинг муртад бўлишига – мусулмонликдан чикиб қолишига сабаб бўлади.
- Кофирларни мусулмонларнинг сирларидан хабардор бўладиган мансабларга кўйиш. Уларни сирдош, маслахатчи килиб олиш ҳам шу жумладандир.
- Кофирларнинг байрам (янги йилни нишонлаш каби) ва тўйларида иштирок этиш, шу маросимларни ўтказишга ёрдамлашиш ёки шу муносабат билан уларни табриклаш (масалан, «янги йилингиз билан!»)².

Олтинчи мактуб

Ислонинг калимаи шаходат – «Ла илаха иллаллоху Мухаммадур-расулуллох» дан кейинги буюк рукни, асоси – НАМОЗ хакида икки огиз сўзламокчиман.

Намоз пайгамбар саллоллоху алайхи ва салламнинг сўнгги васиятларидир. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам вафот этаётган вақтларида: «Намозга махкам бўлинглар, намозга махкам бўлинглар!» деганлар³

Айрим мусулмонлар намознинг хукмини билмаганлариданми, ёки эътиборсизлик килибми, намозга бепарво карайдилар. Масалан, айримлар вақтидан кечиктириб юборсалар, баъзилар жамоатни ҳеч-бир узрсиз тарк этадилар, хатто умуман намозни адо этмайдиганлар ҳам бор!

Намозга бепарволик ниҳоятда хатарлидир. Чунки, намоз ислонни кўтариб турувчи устун, куфр билан ислонни ажратиб турадиган мустахкам девордир. Шунинг учун ҳам уламолар намозни тарк қилган киши кофир бўлади дейдилар. Аллох таоло шундай дейди:

(فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَأِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ) (التوبة: ١١)

¹ - Бу хадиси Абу Довуд 4031-хадис ва Ахмад 2/50 да ривоят килишган.

² - Бу мавзуда Солах ал_Фавзоннинг «ал Валоу вал-Баро» китобига қаранг.

³ - Имом Ахмад 3/117, Ибн Можа 2697- хадис ва Хоким 3/57 Анас ибн Молик розияллоху анхундан ривоят килишган.

«Энди агар тавба килсалар ва намозни тўқис адо этишиб, закотни (хакдорларга) ато килсалар, у холда диний биродарингиздир» (Тавба:11).

Бу ояти карима намозни тарк килган киши мусулмонларга биродар эмаслигини баён килди.

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Одам билан ширк ва куфр ўртасидаги нарса намозни тарк килишдир. (яъни, намозни тарк килган киши мусулмонликдан чикиб, куфр, ширк доирасига кириб қолади)»¹.

Бошқа бир хадисда бундай дейдилар: «Биз билан улар (кофирлар) ўртасидаги аҳд намоздир. Ким намозни тарк килса кофир бўлади»².

Абдуллох ибн Шакик: «Пайгамбар саллоллоху алайхи ва салламнинг асхоблари намоздан бошқа бирор амални тарк этишни куфр деб билмасдилар» - дейди.³

Хурматли хожи биродарим, намозни тарк килишни оқибати ёмондир. Уламолар, бенамоз одам кофир бўлади дейишган. Кофир эса:

1. Оилада бошлик бўлиши жоиз эмас.
2. Меросда ҳақки бўлмайди ва унинг мероси ҳам (яъни, вафот килганидан сўнг) меросхўрларига таксим килинмайди.
3. Унинг Маккага кириши мумкин эмас, харомдир. Чунки, Аллох таоло бундай дейди:

(إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا) (التوبة: ٢٨)

«Эй мўминлар, ҳеч шак-шубҳасиз мушриклар нопок кимсалардир, бас, (улар) бу йилдан сўнг Масжидул – Харомга яқин келмасинлар!...» (Тавба:28).

4. У сўйган хайвонни еб бўлмайди.
5. Агар вафот этса жаноза ўқилмайди ва ҳақкига дуо килинмайди.
6. Агар аёли намоз ўқийдиган мусулмон аёл бўлса, талок тушади.
7. Мусулмонларнинг кабристонига дафн килинмайди.

Хожи биродарим, Аллох сизни ҳамма ёмонликлардан асрасин, намозни ўз вақтида жамоат билан адо килишингиз зарурдир. Касаллик ёки кўркув каби узр бўлмаса, уйда намоз ўқишингиз дуруст эмас. Аллох таоло айтади:

(وَارْكَعُوا مَعَ الرَّائِعِينَ) (البقرة: ٤٣)

«...Рукуъ килувчилар билан бирга рукуъ килинг» (Бакара:43).

Аллох таоло намозни жамоат билан адо килишни хатто уруш ҳолатида, душманга юзма-юз келган ҳолатда ҳам фарз килди. Агар жамоатни тарк килишда бирон кишининг узри қабул килинганда эди, душман қаршисида саф тортиб турганлар яқка холда ўқишлари жоиз бўлган бўларди. Лекин, Аллох таоло шу ҳолатда ҳам жамоат билан ўқишга буюриб шундай дейди:

(وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا

مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ) (النساء: ١٠٢)

¹ - Муслим 88- хадис Жобир ибн Абдуллох розияллоху анхудан ривоят килган.

² - Ахмад 5/346, Термизий 2623 –хадис ва Ибн Можа 1079- хадис Бурайда ибн Хусайб розияллоху анхудан ривоят килишган.

³ - Бу асарни Термизий 2624- хадис ва Хоқим 1/7 да ривоят килишган.

«(Эй Мухаммад), қачон сиз (жанг майдонида) мўминлар орасида бўлиб, уларга имом бўлган холда намоз ўқимокчи бўлсангиз, улардан бир тоифаси қуролланган холларида сиз билан намозга турсинлар. Бас, қачон сажда қилишгач (яъни, намозни ўқиб бўлишгач), орқаларингга бориб сизларни кўриқлаб турсинлар ва хали намоз ўқимаган бошқа тоифа келиб сиз билан бирга намоз ўқисинлар. Улар ҳам эҳтиёт чораларини кўриб қуролланиб олсинлар» (Нисо:102).

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам шундай дейдилар: «Бир кишини имомликка ўтишга буюриб, сўнг жамоатга келмайдиганларнинг уйларига бир неча кишилар билан бориб, устларидан ўт кўйиб юборгим келиб қолди».¹

Абдуллох ибн Масъуд розияллоху анху пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам замонларини сифатлаб айтадилар: «Нифоки ошқор бўлган мунофик ёки қаттиқ касалдан бошқа бирор киши жамоатдан қолмасди. Хатто баъзи касалларни намозга икки киши қўлтиқларидан суяб олиб қелишарди.

Абдуллох ибн Масъуд розияллоху анху яна шундай дейдилар: «Қимқи тонгла қиёмат Аллохга мусулмон холда рўпара бўлишни истаса, мана шу беш вақт намозни ўз вақтида, жамоат билан доим адо этиб юрсин. Чунки, бу намозлар Аллох ўз пайгамбарига кўрсатиб берган хидоят – тўғри йўлнинг асосий аломат – белгиларидандир. Агар жамоатни тарқ этган мана бу одамга ўхшаб уйингизда намоз ўқисангиз, пайгамбарингиз йўлини ташлаган бўласиз. Пайгамбарингиз йўлини тарқ этсангиз, шубҳасиз, ҳақ йўлдан тойиб, гумрохлик чоҳига йиқиласиз. Қимқи яхшилаб таҳорат олиб, сўнгра масжид томон йўл олар экан, босган хар қадами эвазига Аллох бир савоб ёзиб, мартабасини яна бир поғона қўтаради ва қилган гуноҳларидан бирини афв этади».

Бир кўр одам пайгамбаримиз саллоллоху алайхи ва саллам ёнларига келиб, шундай деди: «Эй расулуллох, менинг масжидга етаклаб олиб келадиган ҳеч қимқи йўқ. Намозни уйимда ўқисам майлими?». Пайгамбар ундан: «азонни эшитасизми?» - деб сўрадилар. У «ха» деб жавоб бергач: «ундай бўлса, жамоатга келинг!» дедилар. Қаранг, пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам умматларига ниҳоятда меҳрибон, раҳмдил бир зот бўлсаларда, ушбу кўзи ожиз одамга жамоатни тарқ қилишга руҳсат бермадилар. Шунинг ўзи жамоатни тарқ қилиш ҳеч мумкин эмаслигига яққол далил бўлади.

Мухтарам биродар, намозни жамоат билан адо этишга қаттиқ эътибор бермогингиз, жамоатни ҳеч тарқ қилмаслигингиз зарурдир. Бу ишга фарзандлар, ака-ука, қўни-қўшни ва бошқа мусулмон биродарларни ҳам қорламогингиз лозим. Шунда Аллох ва пайгамбарининг буйруқларига бўйсунган, қайтарикларидан қайтган, нифоқ аҳлига ўхшаб қолишдан узоқ бўлган бўласиз.

Аллох ҳаммамизни ўз ризосига етказувчи эзгу ишларни қилишга муваффақ қилиб, барча ёмон ишлардан ўзи сақласин.

Еттинчи мактуб

Иймон заиф, илм оз бўлгани сабабли мусулмонлар орасида уларнинг мусаффо ҳаётларини булғайдиган ва разил ишлар билан дину дунёларини бузадиган одамлар кўпайди. Мусулмонлар қуч-қувватлари бор вақтларда бундай ишларга йўл қўймай, бузгунчиларнинг адабини берардилар.

¹ - Бухорий, Фатх ал-Борий 2/148 ва Муслим 651- ҳадис ривоят қилишган.

Шундай манфур ишлардан бири сеҳр ва сеҳргарлардир.

Азиз биродар, Аллох таоло барчамизни хамма ёмонликлардан сакласин. Сеҳр катта гуноҳлардан бири бўлиб, уни пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам ширк билан тенглаштирганлар: «Халок килувчи етти гуноҳдан сакланинглари! У гуноҳлар – ширк, сеҳр, ...лардир».¹

Бошқа бир хадисда пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам сеҳргарлар мусулмон эмаслигини баён килдилар: «Куш учириб фол очган ёки очтирган, парихонлик килган ёки парихонга борган ва сеҳргарлик килган ёки сеҳрга борган киши мусулмон эмас».²

Сеҳргарнинг сўзига ишониш куфрдир, Аллох таоло хаммамизни бу балодан сакласин. Ибн Масъуд розияллоху анху айтадилар: «Кимки сеҳргар, фолбин ёки парихонга бориб гапирган гапига ишонса, Мухаммад саллоллоху алайхи ва салламга нозил килинган диндан чиқади».³

Сеҳргарнинг жазоси ўлимдир.

Умар ибн Хаттоб: «Учраган сеҳргарни ўлдиришлар!» - деб хокимларга буюрдилар. Бужола исмли киши: «Шунда уч сеҳргар аёлни ўлдирдик» - деб хикоя қилади.⁴

Жундуб ибн Абдуллох розияллоху анху айтадилар: «Сеҳргарнинг жазоси катлдир».⁵

Азиз биродар, билинги, сеҳргар, фолбин, парихонларга бориш каби гуноҳ ишлар билан шифо топаман дейиш гумроҳлик ва ширкдир. Шифони факат Аллох таоло беради. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам Аллох таоло харом нарса билан мусулмонларга шифо бермаслигини айтганлар.

Сеҳр - Аллох барчамизни ўз паноҳида асрасин – куйидаги ишлар билан даволанади:

1. Сеҳргар афсун килганида ишлатган буюмлар топилса, ёкиб, кўмиб юборилади.⁶
2. Куръон ва пайгамбар саллоллоху алайхи ва салламнинг дуолари билан дам солиш энг фойдали даволардан саналади. Бу дуоларга куйидагиларни мисол қилиш мумкин: «Фотиха» сураси, «Оятал-курсий», икки «кул аъзузу» сураси ва ушбу дуолар:
 - Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам набиралари Хасан ва Хусайнга дам солганларида куйидаги дуони айтардилар: «Уъийзукумо бикалиматиллаҳит-тамма мин кулли шайтонин ва хамма, ва мин кулли айнин ламма». Яъни, Аллохнинг етук калималари⁷ ҳаққи, сизни хамма шайтонлардан, захарли ҳашаротлардан ва ёмон кўздан ўзи асрасин».

¹ - Имом Бухорий 5/94 ва имом Муслим 89- хадис Абу Хурайра розияллоху анхундан ривоят қилишган.

² - Завоидул-Баззор 169- бет.

³ - Ат-Тарғиб ват-тарҳиб 3/53 ва Мажмаъуз-завоид 5/118 бетга қаранг.

⁴ - Имом Аҳмад ибн Ханбал 1/190 Бужола ибн Абдадан ривоят қилган.

⁵ - Имом Молик Муваттаъ 2/871 ва Термизий 1460- хадисларда ривоят қилишган.

⁶ - Бухорий 10/221 ва Муслим 2189- хадисда ривоят қилишган.

⁷ - Аллохнинг барча каломи айбу нуксондан холи, мукамал бўлганлиги, паноҳ тиловчига Аллохнинг изни билан фойда бериб, балою-офатлардан сакловчи экани боис пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам шундай деганлар.

- «Бисмиллахи уркийка, валлоху яшфийка мин кулли доин юъзийка». Яъни, «Аллохнинг номи билан дам солаяпман. Сенга озор етказаётган дардларга Аллох ўзи шифо бергай»¹
 - «Асъалуллохал-азийм, роббал-аршил карим ан яшфияк» яъни, «арш эгаси буюк Аллохдан сенга шифо беришини сўрайман». ² Бу дуо етти бор айтилади.
 - «Азхибил-баъс, роббаннас, ишфи анташ-шофий, ла шифаа илла шифоука, шифаан ла югодиру сакоман». Яъни, «Эй парвардигор, кулфатни кеткизгин. Хеч дард колдирмайдиган шифо бер, факат сенгина шифо берасан. Сенинг шифойингдан бошка шифо йўқдир».³
3. Эрталаб ва кечкурун айтиладиган зикрларни доим айтиш Аллохнинг изни иродаси билан, хамма балолардан сакловчи сабабларнинг энг афзалидир. Бу зикрлар куръон оятлари ва пайгамбар саллоллоху алайхи ва салламнинг дуоларидан бўлиши лозим.
 4. Сехр ва бошка мусибатлардан сакланишнинг энг яхши йўли Аллохнинг буйруklarини бажариш, кайтарикларидан кайтишдир. Кўп одамлар бепарво бўлиб, Аллохнинг буйруklarини бажаришга ахамият бермайдилар ва Аллох харом килган нарсалардан тийилмайдилар. Сўнг бирор дардга чалинганларида, Аллохни эслаб колишади. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам Ибн Аббосга килган насихатларида айтадиларки: «Фаровонлик – бойлик, соглик, бошга мусибат тушмаган вақтларда Аллохга ўзингни танитгин, кийинчилик вақтида у хам сени танийди».

Демак, ким соглик, куч-куввати бор вақтида Аллохга якин бўлса, касал бўлган ва кучдан колган чогида Аллох унга якин бўлади.

Саккизинчи мактуб

Мухтарам биродар, яхши хулк Аллох ва расули суядиган улуг хислатлардан биридир. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам шундай дейдилар: «Аллох таоло юксак ахлоklarни яхши кўради, тубан, разил феълларни эса ёқтирмайди».⁴

Яхши хулк деганда нимани тушунамиз? Яхши хулк – Абдуллох ибн Муборак айтганларидек – очик чехра билан муомала килиш, кўлдан келган яхшиликни килиш, озор беришдан ўзни тийиш демакдир.

Азиз биродар, биз шу кунларда маънавий кашшоклик балосига мубтало бўлганмиз. Одоб-ахлок масаласига кўпчилик енгил-елпи, бепарво карашади, баъзилар эса буни бош котиришга арзимайдиган масала деб биладилар.

Ислонда одоб-ахлок масаласи гоятда юкори ўрин эгаллайди. Буни пайгамбар саллоллоху алайхи ва салламнинг «Мен юксак инсоний фазилатларни мукамал килиш учунгина юборилганман» - деган сўзларидан билиб олса бўлади. Гўё у зот пайгамбарликдан кўзланган максадни факат шу масалага чекладилар.

¹ - Муслим ривояти 2186-хадис.

² - Абу Довуд 3106-хадис ва Тирмизий 2084- хадисларда ривоят килишган.

³ - Бухорий 10/176 ва Муслим 2191- хадисларда ривоят килишган.

⁴ - Хоким ривоят килган Сахикул-жомеъ 1885- хадисга каранг.

Фикримизнинг яна бир далили шуки, пайгамбар саллоллоху алайхи ва салламга эзгулик хакида савол берилганда: «Эзгулик – яхши хулк эгаси бўлишдир» - деганлар.

Яхши хулк жуда кўп фазилатларни жамлаган бўлиб, куйида шулардан баъзиларини айтиб ўтаман:

- Амаллар ичида энг кўп жаннатга киритувчи хислат – яхши хулкдир. Расулуллох саллоллоху алайхи ва салламдан «Кайси амал кишиларни жаннатга кўп сазовор қилади?» деб сўрадилар. Шунда у зот : «Такво ва яхши хулк» деб жавоб қилдилар.
- Яхши хулк – киёмат куни барча амаллар тарозуга кўйилган пайтда «тош босадиган», тарозини огир қиладиган энг улуг хислатдир. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам шундай дейдилар: «Киёмат куни мўминнинг амаллари тортилаётган тарозида яхши хулкдан кўра огиррок бўлган бирон хислат йўқдир. Аллох таоло фахш сўзларни сўзловчи, тилига эрк берган беодоб кимсаларни ниҳоятда ёмон кўради».
- Бу хислатни ўзида мужассам этган кишига жаннатнинг энг юкори, тўридан бир уй берилишига пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам кафил бўлганлар. Абу Умома розияллоху анху у зотнинг шу сўзларни айтганларини хикоя қилади: «Ким яхши хулк эгаси бўлса, унга жаннатнинг тўридан бир уй берилади. Бунга мен кафолат бераман».
- Яхши хулк эгасининг мартабаси кундузлари рўза тутиб, кечаларини тоат-ибодатда ўтказган зохиднинг мартабаси билан тенгдир. Оиша онамиз шундай дейдилар: «Расулуллох саллоллоху алайхи ва салламнинг мўмин одам ўзининг яхши хулки билан кундузлари рўза тутиб, кечалари намоз ўкиб ибодат қилиб чиккан киши даражасига етади»- деб айтаётганларини эшитганман.
- Чиройли, яхши хулк эгалари киёмат куни расулуллох саллоллоху алайхи ва салламга энг якин жойда бўладилар. Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам шундай дейдилар: «Ораларингизда мен энг яхши кўрган, киёмат куни менга жуда якин жойдан ўрин оладиган кишилар – яхши хулк эгаларидир. (Аксинча) мен ниҳоятда нафратланадиган, киёматда жуда узокда бўладиган кишилар – огзидан боди кириб, шоди чикувчи, такиллаган, мактанчок кимсалардир».
- Яхши хулк билан умматнинг энг етук, саховатпеша улуг кишилари одобланадилар. Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам: «Сизларнинг энг яхшиларингиз – чиройли хулк эгаларидир» - деган сўзни кўп айтардилар.

Мухтарам биродар! Бирон бир мусулмон одоб-ахлоқ масаласининг исломда бу кадар юксак ўрин эгаллаганини кўргандан сўнг, унга бепарво қарармикан? Йўқ, асло! Модомики у, пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам билан бирга бўлишни чин дилдан истар экан, расулуллох саллоллоху алайхи ва салламда

мавжуд бўлган юксак ахлоқлар билан одобланишга интилар экан, бу масалага бепарво караши сира ҳам мумкин эмас.

Анас розияллоху анху шундай дейдилар: «Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам одамлар ичида энг юксак ахлоқли киши эдилар». Абдуллох ибн Амр «Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам ҳеч қачон ёмон сўзлар сўзламаган, ёмон қилиқ, ёмон феъл қилмаган зот эдилар» - дейдилар.

Яхши хулқ эгаси бўлиш бировга эмас, ўзингизга фойда. Машойхлар эканингни ўрасан деб бежиз айтишмаган.

Келинг, яхши хулқ ўз ичига олган кўп одоблардан бири бўлмиш – раҳмдилликни мисол қилиб олайлик. Раҳмдил бўлсангиз, раҳмли зот Аллох раҳматига сазовор бўласиз. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам «Ердагиларга раҳм қилинг, сизга осмондаги зот раҳм қилур!» - дейдилар. Бошқа бир ҳадисда «Аллох бандалари орасида раҳмдил қишиларгагина раҳм қилади» - деганлар.

Аксинча, бераҳм, тошбағр қишиларга Аллохнинг ҳам раҳми келмайди. Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам шундай дейдилар: «Қимқи одамларга раҳм этмас экан, Аллох ҳам унга раҳм қилмайди».

Аллохнинг раҳматига сизда андак бўлсада интилиш бўлса, ўзингизга ҳам, бошқаларга ҳам раҳмдил бўлинг, яхшилигингизни дариг тутманг! Жохилга илмингиз, хору-зор бўлганга мансабингиз, камбағалга молингиз билан раҳм этинг. Каттаю кичикдан меҳр-шафқатингизни аяманг, гуноҳкор, осий бандалар ҳақида доим дуода бўлинг. Хайвонлар ҳам сизнинг меҳрибонлигингиз, раҳмдиллигингиздан бебаҳра қолмасин! Билингки, Аллохнинг раҳматига энг яқин қиши – энг меҳрибон, энг раҳмдил қишидир.

Яна олий ҳислатлардан бири – мусулмонларга ҳолис хизмат қилиб, уларга ёрдам бериш ҳислатини олайлик. Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам шундай дейдилар: «Қимқи ўз биродарининг ҳолатини чиқариш йўлида бўлса, Аллох унинг ҳолатини чиқаради. Қимқи дунёда мусулмон биродарининг айбини ёпса, қиёмат қуни Аллох унинг айбини ёпади». Яна бир ҳадисда «Қимқи бир мўмин бошидан дунё қийинчиликларидан, мусибатларидан бирини аритса, Аллох унинг бошидан қиёмат қуни бўладиган қийинчиликлардан бирини аритади. Қимқи бир қийналган одамнинг мушқулини осон қилса, Аллох дунёю охиратда унинг мушқулини осон қилади. Қимқи бир мусулмоннинг айбини бекитса, Аллох дунё ва охиратда унинг айбини бекитади. Банда, модомики ўз биродари хизматида экан Аллох унинг кўмакчиси бўлади» - дедилар.

Мухтарам биродар! Қиши айрим ҳожилар, зиёратга келган қишиларнинг аҳолига назар ташлар экан, жуда аянчли ҳолатнинг гувоҳи бўлади: Ростгўйлик ўрнига ёлгонни, раҳмдиллик, мулойимлик ўрнига кўрслик, кўполликни, вафо, омонат ўрнига хиёнатни кўради. Очик юзлик, кечиримлилик ўрнини қаҳру қазаб, беозорлик ўрнини дилозорлик, саховат ўрнини баҳиллик эгаллаган. Одамлар бир-бирларига қани, марҳамат, дейиш ўрнига, жой, ичимлик ёки таом ҳусусида талашиб, тортишадилар, камтаринлик ўрнини қибр, адолат ва инсоф ўрнини эса ноинсофлик ва зулм ишғол этгандир!

Шунда ўз-ўзидан савол тугилади: булар чиндан ҳам мусулмонми? Ундок бўлса... қани ифбат? Қани омонат? Ҳаё қани?! Бечораларга раҳм қилиш,

камбагалнинг бошини силаш каёкда колди?! Мусулмонлар ўртасидаги ўзаро мухаббат, меҳр-шафкат каёкка йўколди?!

Азиз биродар, сиз ҳам, шубхасиз, ушбу кабиҳ феълларнинг гувоҳи бўласиз: Ибодат қилаётганингизда туртиб-суртиб ўтаётганларни, тавоф ва саъйда азият бераётганларни, сигарет хиди бошқаларга етмасин деб хижолат чекмай бадбўй хидларни «таратиб», сизни қийнаётган кишиларни кўрасиз. Эҳтимол, баъзилар сизни ёмон сўзлар билан бўралаб сўкиб колар. Хуллас, бу муборақ жойларни улуглаш ўрнига, хурматини оёқ ости қиладиган, бу ерларни чиқиндилар, ахлатлар каби моддий ифлосликлардан, гуноҳлар, бидъатлар, фиску фасод, одамларга озор бериш каби маънавий чиркинликлардан тозалашга эътибор бермайдиган одамларни кўплаб учратасиз. Ажаб, уларга нисбатан қандай муомалада бўлсак экан? Дархол улардан ўч олиб, бирни икки қилиб қайтарсакмикан? Агар шундай қилсак, улардан фарқимиз қолмайди, покиза ерларда, муборақ пайтларда ахлоқсизликни ёйишда уларга ўз улушимизни кўшган бўламиз.

Аслида, буларга нисбатан бизнинг муомаламиз, Аллоҳ буюргандек, кечиримлилик, ёмонликка яхшилик билан жавоб бериш бўлмоғи лозим. Аллоҳ таоло шундай дейди:

(وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) (آل عمران: ۱۳۴)

«У такводор зотлар... газабларини ичларига ютадиган, одамларнинг хато камчиликларини афв этадиган кишилардир. Аллоҳ бундай яхшилик қилувчиларни севади» (Оли Имрон:134).

Бошқа бир оятда мўминларни сифатлаб, бундай дейди:

(وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ) (الرعد: ۲۲)

«...ёмонликни яхшилик билан қайтарадиган зотлар - ана ўшалар учун охират дийри (жаннат) бордир» (Раъд:22).

Яна бир оятда эса:

(وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ)

(فصلت: ۳۴)

«Яхшилик билан ёмонлик баробар бўлмас. Сиз (хар қандай ёмонликни) энг гўзал сўзлар билан даф қилинг! (шунда) баногоҳ, сиз билан ўрталарингизда адоват бўлган қимса қайнок – содик дўст каби бўлиб қолур» (Фуссилат:34).

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Садақа қилиш билан мол харғиз қамайиб қолмайди. Банда кечиримли бўлар экан, Аллоҳ уни азиз қилади. Қимқи нотавон, бечоралигини изҳор этиб, Аллоҳга бош эгса, Аллоҳ унинг мартабасини янада юқори қилади».

Шу ўринда расулуллох саллоллоху алайхи ва салламдаги етук инсоний фазилатларга бир назар ташласак, ёмон бўлмасди. У зот энг азиз, энг муқаррам, энг улуг инсон бўлсаларда, бирон марта ҳам ўзлари учун бировдан қасд олмаганлар. Оиша онамиз шундай дейдилар: «расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам ўзлари учун ҳеч қачон бировлардан қасд (ўч) олмасдилар. Лекин, Аллоҳга беҳурматлик қилинганда – буйруқлари бажарилмасдан, қайтариқларидан қайтилмай, харом ишларга қадам қўйилганда, Аллоҳ учун қаттиқ газабланиб, гуноҳкорнинг жазосини берардилар». Анас ибн Молик хикоя қиладилар:

«Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам билан йўлда кетаётиб эдим, у кишининг эгниларида кўпол жиякли нажроний тўн бор эди. Оркаларидан бир аъробий етиб келдида, тўнларидан шундай каттик тортдики, бунинг зарбидан тўннинг жияги пайгамбарнинг муборак бўйинларига ботиб кетиб, из колдирганини кўрдим. Сўнгра у одам бу хам етмагандек, «Эй Мухаммад, хузурингдаги Аллохнинг молидан менга хам ажрат!» - деди. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам унга бурилиб караб, кулдиларда, байтулмолдан унга мол ажратишга буйрук бердилар».

Шундай экан, нега биз бир мусулмондан озгина озор етиши билан газабланамиз? Нима учун бир биродаримизда учраган кичкина хато туфайли кизариб-бўзарамиз? Гўё душманга карши жангда тургандек олишамиз?! Аллох таолонинг «Мўминлар хеч шубхасиз ога-инилардир» (Хужурот:10) деган сўзи эсимсиздан чикдими?! Расулуллох саллоллоху алайхи ва салламнинг «мусулмонлар ўзаро мухаббат, рахмдиллик ва хамдардликда худди бир танага ўхшайдилар: бир аъзо касалга чалинадиган бўлса, тананинг бошка аъзолари хам шу аъзога уйкусизлик ва иситма билан жавоб беради» деган сўзлари кайда колди?! Ушбу покиза жойларда, муборак вақтларда ўзни тийиб, яхши хулklar билан одобланмас эканмиз, қачон одобга кирамиз, айтинг, қачон?!

Агар Аллох бизни тўгри йўлга бошласин, деган ниятда бўлсак, ўзимизга кайта мурожаат қилмоғимиз, нафсимизни яхши феълларни қилишга каттик ундамоғимиз, бу хусусда уни каттик назорат қилиб турмоғимиз зарур. Аллох таоло шундай дейди:

(وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ) (العنكبوت: ٦٩)

«Бизнинг (йўлимизда) жиход қилган – курашган зотларни албатта ўз йўлларимизга хидоят қилурмиз. Аниқки, Аллох чиройли амал қилгувчи зотлар билан биргадир» (Анкабут:69).

Тўккизинчи мактуб

Азиз биродар, хаммамизни Аллох таоло фиску-фужурдан сакласин, сиз мусика ва куй-ёмонлик элчиси, бузуклик ўчоги, халкларнинг онгини захарлаб, жамиятни бузадиган нарса эканлигини биласизми?!

Бу касаллик жуда кўп халкларнинг аклини ўтмаслаштирган, уларни кўплаб ютук ва маърифатдан махрум қилиб, шахвоний табиатини кўзгаб, охир оқибат расволикка дучор этгандир.

Тарих гувоҳлик беришича, мусика гирдобига тушган хар қайси халк нотавонлик ва ахлокий хамда рухий касалликларга гирифтор бўлади. Рум ва Форс халклари бунга жуда яққол мисол бўла олади. Овруро халкларининг қандай халокат боткогида ётганлиги хаммага маълум.

Афсуски, кўп мусулмонлар ўтган умматларнинг йўлига эргашиб кетди, кўпчилик уйида, машинасида, хатто ишхона-дўконида мусикани кўймай эшитадиган бўлиб колди! Вахоланки, мусиканинг харомлигига, тиришқоклик талаб қиладиган, пок, юксак ислом дини таълимотларига зид эканлигига далиллар жуда кўп!

Аллох таолонинг буйруқларини бажариш харакатида юрадиган, Аллох таоло ва расулуллох саллоллоху алайхи ва салламга тўлик содик эканликларини эълон

киладиган, ислом кўрсатмаларига тескари бўлган хошиш – истаклардан ва урф-одатлардан воз кечадиган, « Аллох номи зикр килинганида калбларига кўркинч тушадиган, унинг оятлари тиловат килинганида иймонлари зиёда бўладиган ва парвардигорларигагина суянадиган» (Анфол:2) хакикий мўминларга; кўп кишиларнинг назарларида яхши амалга айланиб колган бу мункар – кабиҳ амал хакидаги Аллох ва росулининг хукмини айтиб ўтамиз:

Аллох таоло айтади:

(وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ) (لقمان: ٦)

«Одамлар орасида шундай кимсалар хам борки, улар билимсизлик билан (ўзгаларни) Аллохнинг йўлидан оздириш учун ва у (йўл)ни масхара килиш учун беҳуда сўз (лар)ни сотиб олур. Ана ўшалар учун хор килгувчи азоб бордир». (Лукмон:6)

Сахобалар бу оятдаги «беҳуда сўз» дан мақсад мусика эканлигини айтганлар:

Абдуллох ибн Масъуд розияллоху анху : «Ягона Аллох номига касамки, бунинг маъноси мусикадир» деб уч бор кайтардилар.¹

Абдуллох ибн Аббос розияллоху анхумо хам шу оятни: «Мусика ва унга кулок солиш» деб тафсир килганлар.²

Мужоҳид, Икрима, Хасан ал-Басрий, Саъид ибн Жубайр, Катода, Нахъий каби кўпчилик тобеинлар хам мазкур оятни «мусика» деб тафсир килишган.

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Роббим менга арок, кимор, «ковба» ва «киттийн»ни харом килди».³

«Ковба» сўзи хакида Хаттобий айтадилар: «Бу сўзни «ногора» деб изохлашган, баъзилар нард дейишади. Бу сўз хар кандай торли мусика асбоблари маъносида хам ишлатилади.

«Киттийн» - хабаш тилида танбур маъносида бўлиб, бу хадиснинг ривоятчиларидан бири «удга ўхшаган мусика асбоби» - деб изох берган.

Яна бир хадисда шундай дейдилар: «Кўнгирок шайтоннинг сурнайларидан биридир».⁴

Бошка бир хадисда шундай дейдилар: «Менинг умматимда зино, арок, ипак ва мусикани халол дейдиганлар чикади...».⁵

Хадисда музикани харомлиги хаммага маълум бўлган зино, арок ва шойи кийим кийиш билан бирга айтилганига эътибор беринг -а!

Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам: «Менинг умматимдан бир тоифаси охир замонда тўнгиз ва маймунга айлангириб кўйилади» - дедилар. Шунда сахобалар, ё расулуллох улар ла илаха иллаллох Мухаммадур-расулуллох? – дейишмайдими деб сўраганларида, пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам: «Улар намоз ўқийдилар, рўзаларини хам тутишади, хаж хам киладилар» - дедилар. «Ундай бўлса, нега бундай азобга гирифтор бўладилар?» - дейишганида,

¹ - Тафсирут-Табарий 10/202.

² - Тафсирут-Табарий 10/203.

³ - Имом Ахмад Ибн Аббос ва Абдуллох ибн Амр розияллоху анхумодан ривоят килган. «Алфатхур-раббоний» 17/132.

⁴ - Имом Муслим 2114- хадис ва Абу Довуд 2556-хадисларда ривоят килган.

⁵ - Имом Бухорий ривоят килган, Фатхул-борий 10/51.

«азоб мусика сабабли бўлади: доира чалиб, раккосаларнинг раксини тамошо килиб, кечани ўйин-кулгу ва ичкилик билан ўтказадиларда, тонгда тўнгиз ва маймунларга айланиб коладилар» - дедилар.¹

Ибн Масъуд розияллоху анху айтадилар: «Сув экинни қандай ўстирса, мусика қалбада нифокни шундай ўстиради».²

Ибн Аббос розияллоху анхумо айтадилар: «Чилдирма харом, торли мусика асбоблари харом, қавба харом, сурнай харом».³

Тўрт мазхаб уламолари ҳам музиканинг харомлиги борасида ихтилоф қилишмаган.

Имом Абу Ханифа –роҳматуллоҳи алайҳнинг- мазхаблари мусика борасида бошқа мазхабларга нисбатан қаттиқроқдир: Мазхаб олимлари ҳар қандай мусикани –ҳох най билан чалинсин, ҳох бошқа асбоби билан бўлсин-харом, мусика эшитган киши фосик, гувоҳлиги ўтмайди-деганлар.

Имом Молик –роҳматуллоҳи алайҳ-дан мусика ҳақида сўрашганда, уни бизда фосиклар эшитади, ҳолос-деб жавоб берган эканлар.

Имом Шофеъий –роҳматуллоҳи алайҳ: Бағдод шаҳрида бединлар «тағбир»⁴ деган нарса ўйлаб топиб одамларни қуръондан тўсишяпти –дедилар.

Шофеъий мазхабидаги олим Ибн Салоҳ айтадилар: кўшиққа чилдирма ёки най кўшилса, мазхаб имомлари ҳам, бошқа олимлар ҳам эшитиш харом дейишган.

Имом Аҳмад ибн Ханбал –роҳматуллоҳи алайҳ- айтганлар: «Мусика қалба мунофиқликни пайдо қилади, танбурга ўхшаш мусика асбоблари синдириб ташланиши керак».

Бу ҳукмдан аёллар мустаснодир. Лекин, уларга ҳам ҳар қандай кўшиқ ҳалол бўлмасдан, балки қуйидаги шартлар топилсагина руҳсат этилади:

1. Шеър ёки лапарда бузук ва ифлос сўзлар бўлмаслиги зарур.
2. Чилдирманинг ўзи бўлиши керак, бошқа мусика асбоблари харом қилинган.
3. Ийд (хайит) ёки тўй қуни бўлиши керак.
4. Аёллардан бошқалар иштирок этмаслиги лозим.

Мазкур шартларнинг далили:

Омир ибн Саъд айтади: «Абу Масъуд, Кураза ибн Каъб ва Собит ибн Зайдларнинг олдларига кирдим. Бир неча киз чилдирма чалиб ашула айтиб туришган экан, «Саҳобасизлару бу ишни инкор қилмайсизларми?!» - десам «тўйда бизга руҳсат берилган» - дедилар.⁵

Оиша розияллоху анҳо айтадилар: «Хайит қуни пайгамбар саллоллоху алайҳи ва саллам менинг уйимда эдилар, кўшиқчи бўлмаган оддий икки ансорий киз Буъос жангида ансорийлар айтган кўшиқларни айтиб туришган эди, шу вақт Абу Бакр розияллоху анху кириб қолдиларда, «Расулуллоҳ саллоллоху алайҳи ва салламнинг уйларида шайтон кўшиқлари нима қилади?!» - дедилар. Пайгамбар

¹ - Бу ҳадис Абу Хурайра, Оиша, Имрон ибн Хусайн, Абу Молик, Абу Саъид ал-Худрий, Али ибн Абу Толиб, Абу Умома ва бошқа бир неча саҳобалардан нақл қилинган бўлиб, ҳасан ҳадисдир.

² - Ибн Абду-Дунё ривоят қилган.

³ - Саъид ибн Мансур ривоят қилган.

⁴ - Ибнул-Каййим айтадилар: «Тағбир охиратни ёдга соладиган шеър айтаётганларида ёстик ёки шолчага шеърнинг охангига мослаб уриб туришди...» Игосатул-Лахфон 1/347-351.

⁵ - Насоий 2/93, Таълисий 221-ҳадис, Ибн Абу шайба, Хоқим ва бошқалар ривоят қилишган.

саллоллоху алайхи ва саллам «Э Абу Бакр, хар кавмнинг байрами-ийди бўлади, бугун бизнинг ийдимиз» - дедилар.

Ўша кизчалар хайит кунда жангга чорловчи кўшиқларни чолгу асбобларисиз айтаётган эдилар.

Азиз биродар, келинг куйидаги икки оятни тадаббур килиб, маъноларини чакишга харкат килиб кўрайлик.

Аллох таоло айтади:

(إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ) (الأنعام: ٣٦)

«Албатта, эшита оладиган зотларгина (сизнинг даъватингизни) кабул килурлар. Ўликлар (кофирлар) ни эса Аллох тирилтирур. Сўнгра ўзига кайтарилурлар». (Анъом:36)

Аллох таоло айтади:

(فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ

لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) (القصص: ٥٠)

«Энди агар улар сизга жавоб бера олмасалар, бас, билингки улар факат хавои нафсларигагина эргашурлар. Аллох томонидан хидоятланмаган холда ўз хавои нафсига эргашган кимсадан хам йўлдан озганрок ким бор?! Албатта Аллох бундай золим кавмни хидоят килмас». (Касас:50)

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «ким нохак эканини билатуриб тортишаверса, хатосидан кайтмагунча Аллохнинг газабида бўлади».¹

Хожи биродарим, Аллох ўзи асраб, тўгри йўлдан оздирмасин! Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Ким хаж килиб, бежаё-бепарда сўз айтмаса ва гунох ишлар килмаса, онадан янги тугилган чакалокдек бегунох бўлиб колади».²

Бошка бир хадисда эса «Хажжи мабрурнинг жаннатдан бошка ажри йўк!» - дедилар.

Агар шу ажрни кўлга киритган бўлсангиз, Аллохнинг номига касам ичиб айтаманки, сиз улуг-азиз одамсиз! Энди гунох ишлар килиб, тоат-ибодатларни ташлаб бу ажрни йўк килиб юбориш ёки камайтириб кўйишдан эхтиёт бўлинг! Чунки, хаждан кейин яхши амаллар килиб тоат-ибодатда бўлиш, мункар-ёмон ишларни ташлаш хажингиз кабул бўлганининг аломатидир. Аксинча, гунох килиб, яхши амалларга бепарво бўлиш эса, хажни кабул бўлмаганининг аломатидир.

Азиз биродарим! Хаждан топган фойдангиз «фалончи хожи» деган номгина бўлиб колмасин! Аллохнинг номига касам ичиб айтаманки, бу ном сизга Аллох таоло хузурида хеч кандай фойда бермайди! Бугун эрта бу ташвишли дунёни чор-ночор тарк этган вақтингизда амалларнинг хажми ёки жимжимадор номи эмас, балки Аллох даргохида кабул бўлиши сиз учун канчалик мухим эканини англайсиз!

Аллох таоло хажингизни мабрур килган бўлсин, гунохларингизни кечсин, килган саъй-харакатларингизни макбул айласин, оила-фарзандларингиз кучогига,

¹ - Ахмад 2/70 ва Абу Довуд 3597 – хадисларда ривоят килишган.

² - Бухорий 3/302 ва Муслим 1350-хадисларда ривоят килишган.

юртингизга сог-саломат улуг ажрлар билан кайтарсин! Бу ишларга ундан ўзга ҳеч ким кодир эмас!

Пайгамбаримиз Мухаммад саллоллоху алайхи ва салламга, у зотнинг аҳли байтларига ва барча асхобларига яратганнинг салавоту саломлари бўлсин. Бутун оламларнинг хожа-Аллох таолога ҳамду санолар бўлсин. Охир окибат такводорларники бўлур.